

**Georgius Valla Placentinus de tuenda sanitate per victum et
quae secundu[m] cujusq[ue] natura[m] in uictu seque[n]da aut
fugie[n]da su[n]t.: Paulus Aeginata de ciborum facultatibus.**

<https://hdl.handle.net/1874/456558>

3

GEORGIVS

VALLA PLACENTINVS DE TV
ENDA SANITATE PER VI
CTVM ET QVAE SECVN
dū cuiusq; naturā in viſtu ſequēs
da aut fugiēda ſūt.

Paulus Aeginata de ciborum
facultatibus.

HENRICVS SYBOLD ARTIS
MEDICAE PROFESSOR. L. S.

N humanis uotis, Candide le
ctor, Plato ille diuinus, hunc
ordinem desiderat, ut primū
recte ualere, deinde formam,
postremo diuitias experiamus
& prudenter quidē. Quorsū em̄ uel pulchritu
tudinis, uel bōorū (qd' aiūt) Myrmecia, si cor
pre parū ualeas: Quid q̄so habere poterit
hec uita, citra bōā ualitudinē, suaue, iuctūdū
aut optabile: Vnde minus inepta, aut parū
cordata, uideri debet illorū scētia, q̄ felicita
tatē humanā i sātate corp̄is cōstituerūt. Iam
ꝛo i animi bonis Quid nō pōt recta corp̄is
ualitudo: uerbo dicā, ut bñ uiuas, pri⁹ est
ut bñ ualeas, Quod cū ita habeat, Expedi
certe primā operā et curā tribuere his libris
q̄rū lectiōe aio, et recte ualitudini, recte cōsu
lit. In hūc albū ni fallor iure retuleris libellū
lū Georgij Vallę q̄ docet ex media medicē
peritia, quo pacto p̄ rationē uic⁹ sanitatē,
uel assequamur, uel tueamur, Plausibile est
argumentū libelli, et silū orationis, sed res ip
sa magis iuuabit eū, qui cū Flacco ꝛe sentit
Non est uiuere sed ualere uita. Vale.

GEORGIUS VALLA PLACENTI
NVS DE TVENDA SANITATE
PER VICTVM ET QVAE
secundū cuiusq; naturā in uictu
sequēda aut fugiēda sūt.

Vccum fere bonū
lac gignit cū bibit
statim multū. Sus
mēdum uero ante
cibum potumque
omnem, nec quicq;
aliud cū eo quoad
concoctū digestūq;
sit. nam liquidam

isceas corrumpitur. Matutinus ergo sumito
& clementer obambulato quia primum
citabit aluum, post id alet plurimū, nec am-
plius ciet, sed sistet aluum, post lac, oua galli-
narum sorbilia, mala sunt anserum, Carnes
præcūctis gallinarū & phasianorū gallorū
& testiculi uolatiliumq; reliquarū, ut pdicis
columbos anseres, anates, querquedulas, in-
primis coturnices uitato, illæ difficulter cō-
coquantur, hæ neruos etiam non mediōcri-
ter offendunt, superflua gignunt multa an-
serum, & anatum, & cignorū, & ciconiarū

Luporū
laudatissi
mi qui ap
pellāi lana
ti a cādore
mollitiāq;
carnis
Pli. lib. 9.
Cap. 17

harum minus malæ iuuenes, perniciosæ ue
teres omnes, meliores exercitate, ut agrestes
q̄ cortales, quæ aridiores, q̄ pinguiore, quæ
per purum uolitant aera, q̄ quæ in stagnis
quæq; mollem habeant carnem, eis pollis
uel saturari. uel etiam expleri, alia parce con
medenda, ex terrestribus hedi agnis præferū
tur, elixa tostis, tosia frictis, ex piscibus maris
nis, fluuiatiles antecedūt, & saxatiles ceteris
meliores, inter quos mugilis et lup^o de quo
rum natura dicitur posterius suo loco. Præ
terea duriores ingētes triglæ inter pisces præ
stant qui glutinosi non sunt, quiq; gustum
non offendunt, inter terrestria multi nutriti
menti sues præcipue agrestes, & exercitati
præ cæteris porculi, uel anniculi, aut qui bis
matum necdum peregerint, pedes, rostrum
panis purus frumentaceus bene paratus, ha
lica, oriza, ordeum egregie concinnatum,
leguminum fabæ, fructuum ex arboribus,
ficus recentes, aut aridæ, uue pensiles aliquā
diu, cito concoctæ bonum succum gignūt.
At cum diutius in aluo continentur pernici
osæ, quare citanda subducenda aluus est ita
& ficus aridæ quæ cum iuglandibus mans
sæ profunt, qui post alia edulia ficus, uel res
centes, uel aridas comedunt non mediocri
ter offenduntur. Castanæ mali succi non
sunt.

sunt. Pistacia amygdala, boni ex holeribus
lactucae. intiba, buglossa nam haec citra atrā
bilem nutricant, inter uina quae bene olent.
ac potum suauem habent, opilatione acces-
dente cōmonemur ius sumere cum uino te-
nui, & albo, & caepis, & alijs decoctis condi-
tis praecipue in hyeme, pipere, origano, sina-
pi, apio, petroselino, menta, beta, ruta, aniso
ut condita pro cibo habeamus.

Quae bene cōcoquantur.

Panis bene instructus, tā fermento, q̄ co-
ctura sale aliquantulo, ex piscibus saxatiles
omnes gobi usq; omne genus uolucrum quae
sub esum ueniunt, pulpae desae, ut gallinarum
caro, ut perdices, phasiani, atagenae, optimae
iuuenes, & sub axillis pingues. deterrimae
graciles macrae q; & ueteres. anserculorum
iecur lacte nutritorum, aliarum q; ita altarium
uolucrum testiculi, in bubulo genere uituli,
in caprino haedi, et horum omnium quae in
aridis aluntur locis, oua recentia, & forbilia
intibum, lactuca, malua, colocyntha. cocta
parum.

Concoctura difficilia.

Caro caprina, bubula, ceruina, pessima
hirci. inde arietum, inde taurorum, & cuncta
senilia difficulter concoquantur animalia. al

aluus difficilis concoctu. intestina, cor, iecur
 aures, caudæ, renes, præcordia omnia. Ces
 rebrum senum, aialium testiculi, anseres, præ
 ter alas, grues, cicoiæ, pauones, passerū caro
 durior, magis turturis, limaces, caseus uetus
 cōchylia, astaci, paguri, cammari, cancroꝝ
 Plī. lib. 9. omne genus, sepia, octipedes, calamaria, tri
 Cap. 31. glæ, oua tosta, faba, faselli cum siliquis, & fa
 Cācroꝝ fellī ipsi. cicer, oriza, lupini, panicum, lens, ca
 gēra cara stanæ, glandes, siliquæ, citrei mali cortex,
 bi, astaci, bulbi crudi, radices holerum omnes, uina
 meꝝ, pagu crassa, & musta non facile concoquūtur, &
 ri heracleꝝ omnis aqua per se.
 otici, leōes
 & alia igꝝ
 nobiliora

Stomachum confirmantia.
 Dactyli qui acerbiores, mala cydōia, oleæ
 albæ, uuæ passæ, nuces cum ficibus aridis,
 cardus pineus a græcis cinara nominatus,
 sinapi, rapæ, napi, cum bene coquuntur car
 damum, bulbus suscitant appetitum cappa
 ris, citrei mali cortex, uinum acerbescēs sub
 ueniendi causa admittitur, ut stomachum
 confirmet absinthium, & aloe.

Stomachum subuellentia
 Beta cum nimia assumitur, rapæ, et napi
 mali stomacho cum crudi. Contra uero be
 ne cocti, lac frigidū præcipue frigidis aluis,
 quibus acumen gignit, calidis uellicatum,
 febricitantibus perniciosū, pepones male cō
 cocti

concocti, in bilem uertuntur cum nimij assu-
muntur. Cerebrū omne malum stomacho
uomitumq; cit, ut etiam ossis medula. uinū
austerū, & astringēs, & crassum, & mustum
Quæ abstergent, secant, & opila-
tionem amouent.

Ordeum melopepon, uuæ dulces, faba,
cicer magis nigrum, capparis præcipue ex
oxymelle, uel ex oleo, betæ succus, ac beta cū
sinapi, uel aceto mansa, lapathus, bulbus, cæ-
pe, allia, & porra cocta, namq; bis uel ter as-
crorem deponunt. abstergent ficus, ideo uis-
rinam arenosam sæpe a renibus abducunt
ficus aridæ, amygdala, pistacia, brassica, mel
oxymel, uinū tenue. si frigidi humores sint,
ac ueteres, uinum aquosū.

Quæ opilant.

Lac parum habens casei cōcretū in case-
um lac uti eis non est tutum, quia renes offē-
dit, & calculos gignit, obstruitq; iecur ita fi-
cus cum pro nutrimento hñtur dulci obstru-
unt, ac cum amiscentur hyslopo, uel origāo
uel piperiq; prius manditur non mediocri-
ter p'sunt, mel ipsum præcordia ledit. dactyli
uirides. ex siligine structa omnia splenē au-
gent et calculos gignunt, itidem farina cum
lacte, uinum dulce obstruit, & tumores au-
get intestinorum.

Cels. lib. 2.
Cap. 28.
At aluum
mouēt pa-
nis fermē-
tatus, ma-
gisq; si ci-
barius uel
hordeace-
us est.

Quę aluum citant.

Lentis cum inter coquendū plurimum
bulit, itidem brassicę præcipue condite oleo
& garo, concharū omnium ius, ac restacea
tunicam hñtium, ut astacorū & pagurorū
similiumq; nam ut dictum est, id piper etiā
facit facileq; aluum soluit. echini quoq; ma-
rini & concharum & conchylīū iura, & se-
num gallorum aluum ducunt. Panes quos
q; cibarij quod furfurum habeant plurimū
scenigręci ius cum melle coctum, sumptū
quantum satis sit subducit aluum, educitq;
malos ex iēstinis omnes improbos humo-
res, parum mellis oportet ammiscere, ne uis-
licet, & mordeat. oleæ nigre cum garo ante
reliquum mansę cibum. iuuenilis animalīū
caro, magis q̄ senilis subducit aluum, betaq;
& lapathus, caseus recens cum melle lictus.
colocyntha. pepon. sicuū omne genus, uis-
dulces cum uuidæ fuerint, cum puræ in ali-
uum descendunt, & prius mansę aluum ci-
tant, post reliquum cibum deuoratæ si hus-
morem in aluo malum compererint corrū-
puntur. itidem colocyntha facit, nuces quo-
q; uirides & aridæ, iuglandes inquā mace-
ratæ. aqua diu aspersæ. tunricula superiore
illa tēui dempta. pruna damascena matura
recētia, aut arida melle perfusa si sola come-
datur

dantur. cerasa dulcia, cunctaq; humida, aq; faq; in aluum accommodata, quib; comode uinum dulce adhibetur.

Quæ aluum astringant.

Dactyli, qui acerbiores, uuæ præmaturæ grana myrti. unedones. pruna, malaq; acerba. nam dulcia, et acuta aluum citant. sorba astringunt. lac tostum, astaci. paguri. auellæ. concharum omne genus exempto iure caro inquam ipsa. lens. & brassica secundo cocta aluum astringunt, ut mediocriter coquantur, inde aqua profundatur. in aliam super immittas aquam, & tamdiu ibi coquantur, quoad remollescant brassicæ. orizamilium. panicū, halica. ruta, caro leporina. uinū acerbescens, & rufum.

Quæ mali succi.

Mali succi non una species est, sed alia pituitosa, biliosa, alia melancholica At ab homini mali succi edulij; abstinendū est, & si facile concoquantur. Longo namq; tempore malo humor intra uenas residet, & quādo non putes offendit exigua oblata occasiōe in putredinem exit, febresq; per molestas efficit. Sūt autem mali succi hæc, ouium carum & caprarum. hircorum pessima. inde taorum. inter carnes ueteres lōge pessima leporum. Crassum namq; generat sanguinem,

Cels. lib. 2

Cap. 29

Contra astringunt, panis ex sigilline, uel ex simila, magis si sine fermento est, magis etiā si uustus est.

min⁹ mala bubula & ouilla humori gignū
do. mali ceruorū rēes, mali humoris testicu-
li animalium, præterq̄ gallorum. Mali succi ce-
rebrū, spinæq; medulla. lien, lecur quoq; ali-
quantulū præcipue suis. Cuncta animalium
præcordia mali succi oua tosta. caseus anti-
quus, lēs, panicum. milium, & id genus alia
quæ non boni succi. Inter pisces scorpij. or-
phi. triglæ, ingentesq; pisces, & arborū oēs
fere fœtus minus alijs ficus mali humoris, in
dem uuæ dulces. aridæ ficus succos malos
gignunt. In cucurbitarū genere. quæ angu-
ria uocant. pepones, inter hæc melior colo-
cyntha si bene cōcoquatur, sin male malū
generat humorē Mala quoq; meriza. inter
holera nullū boni humoris At quæ medio
quodāmodo habent intibū. lactuca. malua
portulaca blitum. lapathus. radices holerū
mali humoris, quæ acutæ, ut cæpæ. porra.
allia. brassicæ, caulis. rapæ, napi male cocti.
bulbi male cocti, cæpæ tamen & allia, & por-
ra cum cum bis bullierint, coctaq; fuerint
malum succū deponunt. uinum crassū, &
male olens, & austerum mali humoris est,

Quæ pituitā gignant.

Animantium neruosa membra, ut pedes,
& pelles. cerebrū. pulmo. spinæ. medulla.
caro agnina. caro crustaceam pellē habentiū
&

& carne mollium poma

Quę atram bilem gignant.

Caro bubula. caprilla. magis taurorum
& hircorū. leporum, aprorū. inter marinos
pifces cochlię. inter holera brassicę sale con
ditę, & aceto. & sale. inter legumina lēs edu
lium melancholicū. post hanc cibarij panes
& miliacei, & panicū. uinum crassū, & atrū
in eodem est genere.

Quę flauam gignunt bilem.

Siliquę. cardiu pinei, qui cinarę dicuntur.
Mel quoq; facile biliescit in calidis corpori
bus, necnō uinū dulce, austerū quoq; aqua
non dilutum.

Glutinosi humoris,

Panes siliginacei, ipsaq; siligo, ossa, aures
animaliū, fungi. porcina caro recens, & ag
nina, & bulbi, & id genus alia.

Quę crudos humores gignunt.

Dactyli uirides. radix rapę, & napi in ni
mia consuetudine. & minus cocta. caro cru
staceam pellem habentiū. durę carnis eijcis
endo ex multa coctione ius, & quę mollia
dicuntur, ut octopedia. sepię. calamaria, la
certi. animalium terrestriū uenter. intestina.
uulua. coagulū. caseus mollis. lupini. uuę cū
i aluo cōmorātur, quę & humores generāt
frigidos. cuminū, cānabis semen faba bulbi
rostri

tosti in oleo & garo cum aceto mansi. mel
 spumofū, oxymel ut flatu diffingat. panis
 ordeaceus. cicer. fasellus milium. lac frigidū
 milium. lac frigidum. mel coctū. uinū dulce.
 ce. & austerum. ficus recentes minus aride.
 siliquę fasellorum. faba fręsa, & frictū cicer.
 ceruina caro. caprilla, bubula. leporina. suilla.
 renes. testiculi. cerebrum. spinq. medulla.
 linguę. lac nimis coctum. casei omnes. oua
 dura. castaneę, uinum dulce.

Quę implent alimento crudo.

Caro suilla. rapę. napi nimius usus. caro
 crustaceam pellem, durāq; habentium cum
 multū coquuntur, & quę mollis dicuntur car
 nis sepię. thynni. lacerti. partes animalū ab
 uis, intestina, uulua. casei. molles uuę in ab
 uo retente. faba, fręsa. bulbi in oleo, & garo
 cocti. mel non despumatū. oxymel. cicer, &
 aqua ciceracea. faselli. milium. panicū. das
 ctyli uirides. lac precipue frigidum, mel co
 ctum, uinū dulce, & austerū. ficus, precipue
 recentes aride. parum mustū, & sapa, & des
 frutum. caro ceruina. bubula, suille. renes. te
 stes. medulla, cerebrū. linguę. lac coctū. im
 pensius casei omnes. oua dura. castaneę. rapę.
 napi. uinū incoctū ouis.

Vino co
 gnata res
 sapa ē mu
 sto decoct
 o, donec
 tertia pa
 rs supsit

Minus alentia.

Extrema animalū uulua. aluus, intestina
 caude

aures uolucris omne genus, minus alit qua
drupedibus, et uetera eis, que adhuc creiscunt
crustaceam pellem habentium, que mollis
carnis ut ostree crude. panes ordeacei. panes
cibarij. amyllum, miliũ, panicũ magis, faba
uiridis, sycamina. amygdala, pistacia. dãas
cena. oleũ nigre. iuglandes. zizipha. carno.
capparıs. beta. lapathus. portulaca. raphanũ
us sinapi. cardamomũ. asparagi omnes. cepũ
pe. allia porra cruda. minus sepius cocta co
locyntha. uue acerbę. ac minime pingues.

Que redundantia.

Anseres. anates. querquedula. preter alias
cothurnices, seu miliarie. precordia omnia.
intestina. aues i paludibus pasie. cicer. faba
uiridis. ouilis caro, & cunctorum animalium
cum primum nata sunt, & segnem uitam tra
hentium, pisces fluuiatiles, & paulistres, &
in luto, cœnoque uolutati. et cetosa maris oia

Que non redundant.

Colla animalium. caude. ale, & agrestium
caro, queque in aridis uitam ducunt locis.

Que crassos attenuant humores

Allia. cepę. cardama. porra. sinapi. piper.
origanum. mentha hyssopum. apiũ petrose
linum. brassica radícula. sceniculum. ruta.
anethũ. cuminum, ordeum, saxatiles pisces.
moranę uolucres paruę. perdices. turt. igres
uolucres

uolucres aliquandiu seruatæ anteq; comē-
dantur. ficus aridē cum nucibus, & pistacijs
& amarīs amygdalis medio habent modo
oliuæ. uinum album, & tenue. oxymel.

Quæ sequenda, quæq; in uictu
uitanda sint.

Nunc per litterarū ordinem quo magis
obuia sint quærentibus, quæ sequenda in
uictu, quæq; uitanda, ut cuiuslibet postulat
natura ostendemus, non ut in medicina se-
cimus, illic siquidem medendi causa etiam
quæ non māduntur ac bibūtur apposui-
hic ea dumtaxat, quæ deposcit uiuendi ratio
ex cibus.

De agnina carne.

Agnina caro mediocriter calida redūdā
tem habet humiditatem, & ob hoc humidi
oris complexionis homines offendit. aridi-
oribus cōgruit, quantoq; iunior tam facili-
us concoquitur, at tanto humidior, ac in cæ-
teris idem comperias animantibus. humi-
diora enim quo magis iuuenilia.

De amygdalis.

Amygdala sunt mediocriter calida, nu-
triantq; cōmode. sunt uero participes tenuā-
tis & secantis porestatas, qua de causa præ-
cordiorū, & pectoris dicūtur cathartica. at
difficiliter concoquantur. amara dulcibus
sunt

sunt calidiora, attenuantq; magis ac secant
opilationes in iecinore, et liene abigunt, cal-
culosq; in renibus & uesica conterunt. Tra-
dunt etiam nonnulli q; si quis ieiunus urat
amygdalis, caput eo die doliturū. Ex amyg-
dalis oleū mediocriter calidū, iecorisq; ob-
structionē, opilationēq; dimouet, prodestq;
plurimū thoraci, ac pulmōi. Ex amaris autē
amygdalis oleum efficacius ad omnia est
calulosq; atterit omnes, siue in renib; siue,
i uesica, mēstrua educit utēibus mulierib;.

De angurijs.

Angurix uulgo appellatē inter cucurbitas
a plerisq; positē. a quibusdam tetragura
nuncupatē, frigidē sunt & humidæ in secū-
do gradu, & ob hoc frigidæ & humidæ cō-
plexionibus hominibus officiant, malūq;
generant humorem. ex ipsis minora maior-
ibus quidam aiunt esse p̄ferenda urinam
citant, p̄sertim i febribus acutis, calorem
ad tēperiem perducūt si aceto conspergātur
Harum usus iugis iminuit semen, uenerisq;
amouet cupiditatem, eius semen arefactum
quandam nāciscitur caliditatem, ipsisq; an-
gurijs contrariū gerit effectum. at uāhemē-
tius urinam citat.

De amylo.

Amylum fit ex puro frumento aqua in-
sperso

inſperſo, quodq; molis nō ſubijciatur inde
habet. per caniculæ æſtus quinquies in die
aqua aſpergitur, cum remolleſcit amoue aſ-
quam. ſurfures demitto, ac conſeſtim ſub ſo-
le anteq̃ aceſcat torreto, uim habet refrigera-
di, & mediocriter arefaciendi, & hac de cau-
ſa torminibus conuenit.

De armoniaca.

Armoniaca facile corrūpuntur, ſanguis
ex ipsis gignitur malus. Sunt uero frigida et
humida in ſecundo gradu. perſicis ſucci im-
probioris. aluū citant. flauam bilem pacāt.
cum necdum maturuerūt, quæ in frequēti
uſu adhibita ſebrem faciunt, itaq; ante cibū
māducanda. nam poſt reliquū cibum innas-
tant ipſi, ipſumq; corrumpunt natura ſua
facile ſolubili.

De anetho.

A medicis
calidum,
ſiccumq;
refertur a
netū Et
dicūtq; ſit
gradus hu-
ici utroq;
ſecundus.
Macer.

Anethum calidū eſt et aridum in ſecundo
gradu. prodeſt aduerſum malorū humorū
flatus, & ipſū alij utile. alij in ſeſtū ſtomacho
prodiderunt. alij in eo calorem inuenientem
& uim cōcoquēdi, & in uentre flatus diſtra-
ctionem cōtempſerunt. alij admiferūt, q̃ ele-
ſentiam craſſā, difficulterq; concoquibilem
nauſeam excitantem incoctum oleo diſtra-
hat, ſomnūq; prouocet, quodq; humores,
ac tumores illitum concoquat, ac uentris
flatus

flatus distrahat. offendit uero quorūdam
sententia renes.

De aniso.

Anisū calidū est & aridū in gradu tertio
prodest uero aduersus ex frigiditate ueteres
hepaticas affectiones. Item aduersus flatus
difficultates, quæ ex pituita uim distrahēdi
habens, estq; potestatis amouendi ex uētre
flatus, satisq; ipsos extrudit, gignitq; lac.

De asparago.

Asparagus est inter omnia holera maximē
alens, ut quidam ueriti nō sint inter caris
nes, et holera collocare urinam citat. iecino
ris, & renum obstructiones amouet. Con
gruunt autem asparagi cœliacis, & renum
affectionib; ex pituita, augent semen, & ces
lerius cæteris holeribus in sanguinē cōmus
tantur. mēstrua educunt, utilesq; sūt aduers
sus cordis tremores, nisi qd' stomacho non
semper conueniunt, ob hoc cōdiūtur garo
et oleo, utendum ipsis est mediocriter coctis
non plurimum.

De asiatis

Asiatis frigidi sunt & humidī, alūq; multū
tum, aluumq; morantur, difficulter conce
quūtur. præsertim maiores. caudæq; bras
chijs difficiliter concoquuntur. & crassiores
sunt, quare condiendi calidis rebus. uinum

B potādū

αλλιοδον.
a Græcis
sūt allia di
cta latine
Huius uim
medici ca
lidā, siccā
q̄ periti
In quarto
posuere
gradu.

potandum uetus meraceum, & rufum.

De allio.

Allium calidum est, & aridum in medio
quarti gradus, crassum, & glutinosū, crudus
mue humorem dispescit, ac secat, attenuatq̄
habetq̄ non nihil mali succi, quod in aqua
coctum abijcit. Frigidis cōplexionibus sæ
penumero sanitatem affert. Offendit uero
calidas complexionēs, inprimisq̄ oculos,
& caput, & pulmonē, & renes Propriū ha
bet ut sitim mitiget, quæ ex salamentiis obs
orta est, lumbricosq̄ perimit, flatusq̄ distra
hit. Quod si uulū offendit, aciem ex humi
ditate obtusam leuat ac reficit uisum. semē
arefacit in calidis corporibus at in frigidis,
humidisq̄ corporibus ipsū calefacit, salaxq̄
est. Remedium est aduersus omnes serpen
tū morsus fere, ut theriaca. ob hoc. Galenus
allium ait rusticorū esse theriacam. Fugiunt
ipsum serpentes tanq̄ sibi infestissimū, ideo
Persæ allio fontes muniunt, aiuntq̄ si duo
uenenū sumpserint. minus læsum iri, qui al
lium manducarit. Idem quoq̄ si a serpente
mordeantur, & perinde perhibent quidam
in allio nostræ caliditatis consimilē calorem
mat, ut offendentiā arceat, excutiatq̄ flatus
non distrahit modo. sed ipsorum esse oriū
inhibet,

Inhibet, necnon a flatu colicas affectiones,
confertq; uetustis ischiadicis a pituita, cibū.
languinemq; tenuiorē reddit, faciemq; ru-
bore luccendit, ac asperā purgat arteriam.
Quod si torreatur, abrolisq; dētibus appo-
natur, aut ex humiditate dolentibus iuuat
si cū melle conteratur, humidis capitis hul-
ceribus medicamen accedit aduersus artē-
culares, a pituita morbos tussesq; pdest ad-
uersus uitiligines quoq; & lepras. contra uī-
rulentos morsus non mansum modo, ut di-
ximus sed etiā appositum iuuat, atq; auertit
adeo ut etiā appositum iuuat, atq; auertit
bus, & strangurijs, necnon uentris frigidis
affectionibus. offendit uocem, hæmorrhoi-
das & tenasmos, & alui profluuia, & in siru-
mis, et in febribus hecticis, puerperas quoq;
offendit, & lac suggerentes, agitq; mēstruū,

De aqua.

Aquarum quinque sunt differentię pluuiā
fontana, putealis, & palustris. Harum leuissi-
ma est pluuiā, siue putealis, siue cisternina sit
quod facile transmutetur, congruitq; aduer-
sus febres & choleras, & arquatos, facile nā
q; excernitur, ac effūdatur, si in corpore cō-
moretur. meatus tardos facit, difficulterq;
cedit. gignit distillatiōes, quos græci cathar-
ros uocant, præsertim si frigida potetur, pro-

Querit in
ter medis

cos cuius
gen̄is aq̄
uē sit utilis
ssimę. Stas
gnātes pig-
ras. ꝑ meri-
to damnāt
Plu. lib. 3. r
cap. 3.

pin cum saccharo iuu⁹ potabitur, aut pau-
xillatim sumpta in ore prius fouebitur, ide
in stomachum demittetur, idq; interuallo
potius aliquo, q̄ statim. Fontana, quæ ad se-
ptentrionem ex saxis erumpit ad solem cõs-
uersa, tardi meatus est, seroq; incalescit, ac fri-
get. quanto magis scaturigines fontium ad
æstiuum conuersæ ortum fuerint, hiberniq;
occasum. Putealis, quæ perennis est, frigida,
& terrestris, difficulterq; absuritur, ob
hoc stomachis estuantibus, aut aluis q̄ fontana
melior est. Fluuiatilis, aut palustris ma-
ta arena fluat et reuoluatur, ut nili, ut padi,
& id genus aliorum, illa nãq; optima, nam
& dulcis, & parum in aluo cõmoratur, nec
sitim facit, si uel frigida etiam potetur. exa-
mullim concoquitur cum multæ aliæ sitim
suscitent, præcipue cum per loca mala deflu-
it, & insalubria, fluuiorum meliores, quæ ex
perenni scaturiunt fonte, quæq; alijs inde nõ
amiscetur fluuijs. At palustris tanquã mors-
tua, atq; immobilis alia nõquam, pmutata
aquæ sensu carentibus est rebus exhibenda,
quæ aq̄ salsa, acerbæue est, uel alia qualitate
insignita. odore improbo, alit animalia pu-
silla, bestiolasq; aliquas, aut iter metalla flu-
it, & perinde insalubris. In totum autem ois
aqua

aqua tardi meatus est, ac difficulter concoquitur. inflat, & distillationes gignit, præcipue frigida. calidis cōplexionibus, & in febribus æstuosis, ut in caulis, ac tertianis ad modum utilis. Lewis ergo aqua non pōdes re consideranda, iudicādaq; est, sed q̄ cito cō caleſcat, & refrigeretur, utq; sit deſecatiffima & integra, quodq; qualitates iam dictis nō habeat contrarias, Quæ autem aquæ ex niſue, uel glacie elicuerunt pernicioſiffime. Aſquarum permutationes quoq; offendunt, præſertim fluuiorū. calidis diſtemperantijs non eſt quicq̄ æque utile, ac aqua. Quod ſi integram aquam non habeas, præcoquēda inde refrigerata potanda eſt.

De anſerina carne.

Anſerina caro redundans eſt, ac difficulter concoquitur, omnibusq; cohortalibus carnibus partium craſſarum eſt magis, atq; humidior. ut in uetularū habeatur ordine ac ſtruthocameli. Alæ tamen melius cōcoquantur, nec redundantes ſunt. Hæc adeps doloribus aurium inſtillata ſuccurrit, ac iuuat, labijsq; diſſectis Aiunt quidā anſerum teſticulos facere ad fœtum concipiendū, & puerperia, lingua uero ſtrangurijs prodeſt.

De incipientibus a. b. littera.

Bulbi ſtomacho utiles, præcipue ex aceto

cum oleo, syriacisq; massis, suntq; salacis naturæ.

De butyro.

Butyrum mediocriter alit, calefacitq; p̄
dest pulmoni & thoraci, cōfertq; ad cōmōs
de ex ipsis sputum eieciādum, prodest etiam
ad ruffes, quæ ex frigiditate & ariditate sunt
si quis cōmode utatur aluum cit, magisq;
quo fuerit uetustius, nam ita demū calidius
est, omni oleo ad alendum efficacius est, hat
betq; uim ad concoquendū, atq; distrahens
dum, præcipue in mollibus corporibus, ob
hoc etiam inguini, & parotidibus medetur
illitum, dentibusq; nascentibus nempe infā
tium, doloremq; ex ortu dentium mitigat,
nisi q; aliquando aluo innatat, nauseamq;
appetitum dimouentem facit, in calidisq; al
uis in flavam cōmutatur bilem.

De brassica.

Brassica calida, & arida est in primo gras
du humorem malum, ac melancholicū gis
gnit. uisum heberat, insomnijsq; malis som
num perturbat. Ius uero ipsis uim purgādi
habet, ipsa uero uentrem cohibet, & p̄inde
cum uentrem humidum arefacere uolueris
aquam profundendo statim alteri feruenti
im trimus. Bis enim coctam neq; ab aere,
neq; ab aq̄ frigida cōungi oportet. Aestiuā
autem

autem brassica succum gignit deteriorens,
q̄ hiberna. Vrinam quoq̄ cit, et lumbricos
perimit, uiniq̄ crapulæ succurrit. Ferē autē
oculorum ab humiditate hebetudines tolle
re. cocta uero ex pingui carne multū abijcit
detrimenti. flos eius proprietate quadā sua
abolere semen podici appositus perhibetur
prohibetq̄ mulieres concipere. offēdit quo
q̄ pulmonem, feruntq̄ ante cibum allium
sumptum ebrietatem prohibere, succusq̄
ius ex melle sumptus, eis qui uocem tollere
nequeant uāhementissime prodesse. impos
sita uulneribus conglutinat, uitiosisq̄ hulce
ceribus, & duris medetur inflāmationibus.

De cydonio.

Cydonia a Cretæ Cydone, quæ nostri
coronea uocant, frigida in primo gradu. a
rida sunt in secundo, cōtrahunt, & cōfirmāt
roborantq̄ stomachum. aluum cohibent
sumpta ante cibum, urinam citant. Mansa
uero abunde, difficulter concoquibilia eua
dunt, ac quæ dulcia sunt, minus astringunt,
at quæ acida magis uomitum corripunt.
post cibum sumpta aluum citant, mansa in
potu ex uino exhalationem uini cohibent
ad caput euaporare. Tradunt autem quidā
q̄ si quis cydonijs utatur frequentius si nas
catur ei filius fore ingeniosissimū quidem,

sed improbum. Ex ipsis autem cydoniatū
stomachū, & iecur cōfirmat, corroboratq;

De cerasis.

Cerasum, ut alij cerasium, ut alij masculis
no genere cerasus. Propertius. Et dulces ces-
rasos, & autumnalia pruna, a ponti oppido
Ceresunte, unde Lucullus in methrydatia
expeditione adduxit in Italiam. multiplex
est, atq; etiam dulce genus unum. acre acer-
rum. dulce frigidum est, & humidū, citq; al-
uum, malumq; humorem gignit, uentrēq;
humidum offendit, prodest uero calidis, &
aridis cōplexionibus, atq; ex uino calculo-
sos iuuat, acre uero maturum, quod uim as-
tringendi habeat, stomachū iuuat, ipsumq;
confirmat, obstructionesq; iecoris amouet,
& flauam extinguit bilem.

De castaneis.

Nuces uo-
cam⁹ et ca-
staneas q̄q̄
accomo-
datiores g-
ladiū gn̄i
Pli. lib. 15
cap 33

Castaneæ calidæ sunt & aridæ in primo
gradu, largumq; corpori suggerunt alimē-
tum, tardosq; meatus habent, & difficulter
cōcoquantur. Crassum humorem gignūt,
& capiti dolorem inuehunt, uentrēq; inflāt,
ipsumq; astringunt. tostæ multum ex detri-
mento remittunt, ita & arefactæ. In gladiū
genere etiam Plinius esse uoluit, ut quæ suc-
co abundant multo, et quasi poru poma et
iuglādes, & auellāq; et pistacia i nucū genē
De

De cinara.

Carduus pineus, cinara a græcis dictus mali succi edulium est, magisq; quo durior biliosum humorem generando. airæ, ac flauæ bilis quatenus non facile cōcoquitur.

De mali medicis.

Citra, ut alij citrea. quæ mala medica quoq; nominantur, corticis sunt calidi, & aridi in tertio gradu explicato. Caro autem frigida et humida in primo. acidum in ipsis frigidū & aridum in tertio. semen calidum & aridū in secundo. Caro difficulter concoquitur, pituitā crassā gignit, ob hoc cum melle, uel saccharo mādī debet, Cortex ad cibi concoctionem facit, aduersumq; humorem melancholicum, eiusq; animi deiectionis, cōfertq; stomacho in usu mediocri. nam difficulter concoquitur si sumitur immoderate. Cum melle, uel saccharo conditus diacitriu nominatur, calefacitq; uentrem, abstergetq; ipsius humiditatem, & cibum concoquit, quod inconditum difficulter cōcoquitur, Citrosurum semen aduersum uenena oīa prodest, morsusq; uirulētos præcipue scorpionum & porum, & appositum, pestem arceat. menstrua agit. ipsorum acidum flauam bilem plurimum deijcit. Mirandum autem illud quidam prodidere, qd si calidus panis

In citris ponatur confestim contabescat, perhibentq; etiam si noctu quispiam uiatur obliquos efficere oculos, contortaq; acie uisus

De cardamo.

Dicitur ferre ueteres q; habent nasturtia uires. Et siccas, hac re uenerunt, ceu ruta coercent. Macer

Cardamum seu nasturtium calidum est & aridum. secat autem ac dispescit crallos, pituitosos humores, & ob hoc asthmaticis ammiscetur auxilijs, multumq; calefacit. eius semen efficacius in his omnibus est. Trudent multi eum, qui cardamo uelcatur mente acutiorem fore, & salaciorem, eius succus ori retentus, dentium doloribus succurrit

De Cappari

Capparis calida, & arida in secundo gradu est, uarijs, diuersisq; qualitatibus constat ex amaritudine qua absterget, & purgat, & dispescit, & ex acrore q; calefacit, & distrahit & attenuat, & ex acerba uel qua cogit, & asstringit, & ob hoc lieni obdurato prodest. si quicq; aliud siue maducetur, siue impingat cum aceto, uel oxymelle. Mouetur etiam mestrina, prodestq; ad dentium dolores cum uino cocta, & aceto, eiusq; succus ualidior, imbecillior caules. & folia, molliunt tamen strumarum duriciem, huius succus auribus ingentis uermes perimit, Cum aceto iecoris & lienis amouet, dispescitq; obstructiones lienen imprimis iuuat sua quadam proprietate prodestq;

prodestq; ischiadicis. at officit renib⁹, & uesciq;

De cæpe.

Cæpe calidum est in secundo gradu. humidum in tertio. eius essētia crassarum pars salax. appetitum cibi suscitatur. uim ingenitā habet. crudum capitis dolorem suscitandi, lædendiq; stomachum, ut quidam phibent etiam mentem, sed plurimum refert qualis sit cōplexio. Cocta uero cæpa multū remittit detrimenti, quin & prodest. thoracis alpe posita discutit, & tusses. hæmorrhoidas imlita uinligines absterget, ac tametsi crassarū partium est, humores tamen crassos, glutinososq; attenuat. inflat uero uentrem, quā si frequentius quisq; utatur, in lienis incidit langorem.

De ceruina carne.

Ceruina caro mali succi, & concoctu difficilis, & atram bilem gignit. Cauēdum cū serpentes, uiperasq; comedūt, quoniā tum cerui natura docente sitim tolerant ingentē & ab ea exæstuant, tum namq; uenenum sit ea caro, quare tutius hiberno tempore in cibum uenit, & facilius concoquitur, quæ tū etiam crassum humorem gignit, obsruitq; secur, & lienem. Fertur iugiter & imoderate māsa

mansa tremores corporis gignere, cerui me-
dula & adeps dura carcinomata lenit impo-
sita. cornu ipsius frigidum, & aridum, eo sus-
simine serpentes fugari perhibentur. ualētq;
aduersum strangurias. & opilationes. & hū-
bricos. at pulmo læditur. sanguis ceruinus
arefacit. & critus aduersum morsus lethales
ualet. & ex uino potus aduersum uiperæ
morsum prodest.

De cinamomo.

Cinamomū tertij ordinis est calefaciētū.
& arefacientium. uel saltem secundū. tenuiū
admodū partium est. nec quicq; ita arefacit
quod æque calefaciat. stomachum purgat.
confertq; aduersum tussēs. quæ ex humiditate
sint, uentrem, iecurq; calefacit. capitis al-
uiq; humiditates arefacit. optimū esse per-
hibetur. quod musulū uocāt a ciuitate Mus-
sula. Sunt nāq; septem cinamomorū species
quas referre superflūū sit. Sunt uero cunctæ
species stomacho utiles. & cibum facile cō-
coquant. pituitamq; attenuant. urinā citant
& opilationem amouent. mēstrua agunt. ē
brya perexcellunt potæ cum myrrha. ano-
appositæq; uirulenta, & morsu ueneficos
dissoluunt. cum melle illitæ uirilignes pur-
gant. Profunt quoq; aduersum aquam iter-
curem

cutem . renūq; frigora . & ob hoc . qui frī
gidæ . humidęq; fuerint complexionis cibis
cinamomum ammisceāt . quibus uescūtur .
at uelicæ officit .

De caryophyllo,

Caryophylū . quod uersa . c . i . g . garyophy
lum quidā uocāt . calidum est in secūdo gra
du . et aridum , sūt qui in tertio ponāt . Est autē
arboris . ut perhibent fructus iuuat stomas
chum , & iecur , et cor . nausēā quæ ex humi
ditate est patat . at offendit uiscera .

De caryo aromatico .

Carion aromaticon , quod latine dicitur
nux odorata , calida & arida est in secundo
gradu . uentrem cohibet , confirmat stomas
chum & iecur . prodest aduersum ueteres ie
coris lāgores . at pulmonem offendit .

De cumino .

Cuminū calidum est , & aridum in tertio
gradu . Sunt qui in secundo dicāt urinā cis
tat . flatū distrahit præsertim stomachi . potū
pallorem adducit , ideo Horatius Biberent
exāgue cuminum inquit , & Persius Pallen
tis grana cumini . iter scindit e naso sāguinis
fluxum , & mēstruorum ductum imoderatū
tū sistit tā potum q̄ ex oleo ano impositum ,
arescitęq; stomachum , & frictum igni , & a
ceto aspersum cohibet ex humiditate uētris
fluxū

Garyo
phylū dis
cūt calidū
siccūq; se
cūdo Esse
gradu , ier
cur et stōs
machum
corrobos
ratiplum .

Persius

fluxus. tritum mamillæ muliebri impositū
ex cōcreto lacte tumentis succurrit. Cū uino
potum aduersum uēna remedium est, ad
uersumq; uirulentos morsus. Aiunt qdam
immoderatū eius usum calculos in renibus
gignere, & suffumigatione culices abigere.

De coriandro.

Frigida
uis herbe
coriandri
dicit esse.
Austereq;
si, qdā
uirtutis
habere.

Coriādrum frigidum est in primo gradu.
aridum in tertio. confirmat, roboratq; stō
machum. cibos distinet i stomacho quoad
concoquantur. igni frictum uentrem astrin
git. prodest aduersum inflāmatioēs, que ex
calidis cōplexionib9, sanguinis fluxū dispet
scit tam potum, q̄ tritum, & impositum, cū
uino potum lumbricos excludit. immoder
ate sumptū amentia gignit. eius succus po
tus uirus est, & perimit. bibentes namq; ip
sum muti euadunt, & dementes.

De croco.

Crocus calidus est in secundo gradu. ar
ridus in primo. Sunt autem, qui in tertio ca
lidum prodāt utilis stomacho. facitq; mult
tum ad ciborum cōcoctionem. at obstruit.
prodest in lāgores a pituita, & calculosis, uim
habet distrahendi, prodestq; intestinis, & ad
uersum spiritus difficultatem in mediocrem
usum sumptus, colorem pulchrū cōcinnat.
at immoderate sumptus tum pallorem, r̄
capitis

capitis dolorem gignit, & appetitū amouet
cibi. Cum opio, & lacte, & oleo rosaceo ap-
positus podagricis confert dolentibus. Sūt
qui his betæ magnæ folia adiñciant. Tradūt
quidā nimium eius usum, & immoderatū
risu perpetuo cōcutere quoad tandem mor-
riatur, idemq; facere aliñ prodidere, si res cū
aqua potentur unc.

De cicere.

Cicer calidum, & humidum est in pri-
mo gradu difficulter concoquitur, & redū-
dantia gignit, & uenerē concitat, magisq; fa-
ba nutriens opilationem gignit, agit mens-
struum. particeps falsuginis, dulcedinis. ex
falsugine uentrem cit. ex dulcedine urinam
mouet, inflat, et lac gignit. uim abstergendū
hēt. Atrū cicer loco medicaminis est, quodq;
efficacissimū sit ad citandam urinā, quodq;
in renibus, & in uesica calculos auerat, nec
legumē ullum calculos, ut cicer terit, inpris-
misq; atrum, ac pusillū magis magno, præ-
cipueq; ius ipsum rubrum. albo calidius, &
partibus crassius. omne tamen citat urinam
qui eo legumine uti uolet, sex horis ieiunet
Cataplasmate utunt̄ eo aliñ in auribus, mol-
liuntq; ac distrahunt tumorem ius in ipsorū
iuuat arquatos. Vtendum eis nō ante cibū
nō in postremo cibo, sed medio. Cicer atrū
coctū

coctum cum radícula, et apio. dein sumptio
iure cum oleo amygdalino mirifice purga
re renes. et uesicam fertur. cum faba māsūm
bonum corpori habitum dicitur inuehere
& pinguem efficere. illud nec minus cōmor
dum perhibetur. Quod si podagricis cicer
atrum coxerit, quoad dissoluatur, dein mel
despumatum æqua portione ammisceat. tri
b⁹q; continuis sumat diebus singulis librā
unam paulatim liberatum iri. uiride cicer iri
flat & difficile concoctū est. Sunt qui etiam
colorem pulchrum excitare tradant.

De columbis.

Columbinorū pullorum caro calida, &
humida, & redundans. præsertim domesticis
corum, cicurum inquam. sanguinem gignit
aliquāto crassiorem, atq; calidiorem, et hoc
quādoq; inuehit febres. ideo quidā medici
tradiderunt, tum primo uescēdum lactucis
ex oxelæo, inde ea carne. prodest renib⁹ ex
frigidityate dolentibus. semen auget & sangui
nem, ea offendi tum caput, tum oculos quā
tradunt, ac si quis frequētius uescatur leprā
gigni. melior nascentium uerno, ac autūna
li tēpore caro existimat, q̄ hieme, aut æstate.

De cancri

Cancris humorem quendā salsum habēt
minor tamen testaceam habentibus tunicā
est,

est, cohibent uentrem q̄ est inter coquendū
eum deponant humorem salsum. at fluuias
tiles iuuant aduersum pulmonis plagas, of-
fenduntq; uesicā. Tradunt quidā insignes
medici quod si fluuiatiles in oleo coquātur
id. oleum instillatum, dolentibus auribus ex
caliditate mirifice iuuare. Potus quoq; ex
ipsis contritis aduersum omne uenenū pro-
dest, et morsum uirulentum. perhibent etiā
tostos, & friatos abscessus corporis omnes
impositos mollire, & e corpore spicula, &
aculeos omnes excutere.

De Columbina herba.

Columbina. ut alij sanguinalis. quā græ-
ci peristeron. alij peristereona orthen uocāt
herba prodest aduersum capitis dolores, &
fluentes capillos illita, dentium dolores mi-
tigat, & motos, quassosq; cōfirmat. oris me-
detur hulceribus, & colicis, & calculosis ei⁹
decoctio. elephantiasi, & comitiali incipiēti
medetur, pota quartanis, & podagricis, &
ischiadicis, & percussis succurrit.

De caseo.

Casei omnes mali. difficiles concoctū. pi-
uitosi. æstuosi in aluo. a coagulo nāq; acro-
rem admittūt. Cumq; inueterauerit magis
caseus eo acrior euadit, calidiorq; & æstua-
tior, difficiliorq; cōcoctū, humoreq; peior

In renibus calculos gignens, & perinde p^o
niciosior. Vitandus ergo imprimis is case^o
utpote boni nihil habens. minus uero ma^o
lus recens, quasi medius inter lac & caseum
& perinde concoctu facilius, & humorem
gignens meliorem, presertim mollis, & sp^o
giosus salis mediocris probatur cum melle
sumptus, quod sero non excernatur, preser
tim frigida^o complexio. Antiquissimus case^o
qui omnem eiecit dulcedinem pessimus. sp^o
giosus, & dulcis melior. recens caseus mor
uet uentrem. uetus cohibet. Nec uero expri
sumus ouillum, & caprinum antecedere eum
qui ex boue. nam ex egritudine meliuscule
habentes febrili. neque caprino detrimentum
subiimus uilum prorsus. at bubulo pau
lo assumpto statim in recidiuam incurrim^o.
Observauimus quoque bubulum minime ue
tus uahementer confirmare stomachum.
Vidimus namque senem natum plures quam no
naginta annos modestissimum. frugalissimum.
prudenssimum. ditissimum. auctoritatis sum
mae. Albertum scorum Placentinum a triges
simo anno, ut aiebat ad extremam usque senes
tam ante cibum semper usum caseo, ac post
cibum aliquando, sed cum pane in aqua ma
ceratissimo, & uuis passis corpus habuisse
ualidissimum, nulli unquam aegritudini ad mortem
usque

usq; obnoxium, uno tamen seper cibo contentum elixo fere semper carne inq. uel ouis raro piscibus, & quotidie hunc semel tantum sumebat.

De.d.littera incipientibus.

Dorcadis, seu capreoli caro pl⁹ reliquis carnibus agrestibus humoris boni habet, affinitatemq; cum humano corpore habere perhibetur. prodest humidis, ac redundantibus corporibus, necnon aduersum coliccas, & comitiales affectiones at uentrem asstringunt, ariditatemq; inuehunt neruis.

De damascenis.

Damascena pruna frigida sunt & humida in secundo gradu. Profunt autem uentrem habentibus calidum, & humidum. citant aluum ex humiditate, & glutinosum, praesertim melancholicum, omnia tamen biliosa subducunt. at stomacho mala, ideo legantur maturima. arefacta minus laedunt. appetitum arcunt. dolorem capitis humidis prouocant complexionibus, nec tamen parum nutriunt. alba damascena difficilia concoctu. minusq; aluum subducunt, quae pallida, magnaq; crassum humorem gignunt, ac concoctu alijis difficiliora. ante cibum madendo omnia, quae autem austera, & acrore repleta, immaturaq; uentrem cohibent. Ius damascenorum

potum prodest aduersum acutas febres, in
flāmationes, & in gingiuis pustulas, quæ ex
anthemata nominātur ori retentum, aduer
susq; calidā distemperantiam, & alui astric
tionem. arboris succus tenuium est partiū
uimq; dispescēdi habet. ob hoc quidā seruit
cum uino potum, calculos conterere. iuuat
pulmonē, & thoraca. at offendit lienem. me
lior uetustæ arboris succus.

De e. littera

Echinus marinus stomacho confert, &
aluo urinā prouocat, eius crista tosta mixta
alijs rebus impetiginibus conuenit, hulcer
raç putrida purgat. carnem supereuadent
tem coercet.

De elephantino dente.

Elephantini dentis abrasio uim habet ad
stringēdi, quā stypticā uoce græca dicimus

De incipientibus ab. f.

De fungis.

Fungi frigidi sunt & humidi in secūdo
gradu, ac licet dicat Horatius Præteritis
optima fūgis natura est alijs male creditur
gignunt tamen omnes humorē glutinosū
& frigidum, suntq; concoctu difficiles, ac ui
rulentū aliqui alijs synanchas. alijs anginas
generant. Conuenit ergo ipsos manducan
dos cōdire multo & acri aromate, & parit
pira

pira cōquere. multum namq; his malum a-
moueri experientia edoſti ſumus hieme po-
tius, q̄ ſtate manducentur, quod uenter cas-
lidior facilius eos concoquat, quod niſi fiat
obſtruūt iecur, & lienen. Quod ſi cōingat
ut uirulentos incidat, ſtatim muſum cum
aqua tepida potet, & nitri aliquantulum et
ſuccurretur.

De ficibus

Ficus calidæ ſunt, in primo gradu aridæ
pectori proſunt aduerſum tuſſes. urinam ci-
tant, ſatis nutriunt. corporis commodū effi-
ciunt. habitū ante cibum ſumptæ aluū ſub-
ducunt, ſi tamen conſeſtim in uentrem non
deſcenderint, malum ſanguinem gignunt,
ob hoc ficu ſaturi ſæpius ſcabiem, & pedis
culos effundunt, utilis cibus exiſtimatur ſi
comedatur cum nucibus, uel amygdalis. re-
nes purgant. & opilationes amouent ab iec-
ore, & liene, niſi q̄ calefaciunt, ac ſitim gi-
gnūt, ſlauamq; bilem in calidis complexio-
nibus, ob hoc tales oportet potare ſtatim a-
cetum poſt eorū aſſumptionē cū ſaccharo.
coquatur uero hyſſopum cum oxoſaccha-
ro. Viles ſunt aduerſū tuſſes ueteres. ac tho-
racis & pectoris affectiones. impoſitæ abſ-
ceſſibus aurium, ac cæterarum partiū mol-
liunt, & concoquunt præſertim mollibus
C 3 carne

carne cum iusquiamo, et aceto impositæ nõ
parum podagricos iuuant. Virides autem
ficus eadem fere præstant, et alefaciunt nãq;
in primo gradu, et in medio eiusdem arefas
ciunt. Solidã carnem non statuunt, ut panis
et caro. inflant uentrem minus cæteris frut
tibus mali humoris gignunt. renes absters
gent. non satis sincerũ gignũt sanguinem.
Expedit post ficus cibum sumere tenuãtem.
Tradidit autem Galenus ob usum hmõĩ
fortuũ arborũ, ac uigesimo ætatis suæ anno
ad senectutem usq; sæpiuscule in morbum
incidisse, dein abstinuissẽ ab alijs. et ficus ac
uvas solas sumpsisse, haud quã imodera
te. amicos quoq; suos admonuisse. nec quẽ
q; postea ullo lægore lecto afflictum esse. Re
diderunt si quis ieiunus eis uescatur cũ quo
uis attenuante, ut nuce. uel ruta, uel id genũ
alio.

De faba.

Faba arida frigida est in primo gradu. ui
ridis. frigida et humida, gignit carnem mi
nime solidam, sed spongiolam, et rarã, edu
liumq; est ad inflandum idoneũ. fræsa faba
multum deponit inflationis cortice deposi
to, abstergendi uim aliquam habet. Farina
namq; ipsa, et lomentum, ita namq; panis
ex ipsa nominatur. uim abstergendi habet,
ob

ob hoc in uentre diu non cōmoratur, sicut
quæ glutinosi, & crassi humoris, neq; ipsius
usus improbum Galeni sententia sanguinē
gignit, neq; opilat. Cumq; cetera legumina
supernam uentris partem inflēt, hoc magis
infernā. fabæ decoctio thoraca lenit, cum a
cero sumpta uentrem cohibet. Quidam ob
gurguliones, qui in faba nascuntur mali hu
moris esse opinati sunt. qua mentem etiam
hebetari opinati sūt, ob fumidas quasdam
in cerebrum exhalationes, aiūtq; insomnia
turbulenta, & terriculamenta eis gigni, quā
obrem Pythagorei ab usu fabæ se abdi
carunt, id tamen præstantissimos uideo me
dicos negare. eius decoctio calculum gigni
bet tam in renibus, q̄ in uesica. Prohibe
bet quoq; sua quadā proprietate de capite
in pectus destillationes descendere, ingētesq;
fieri tusses, quin & Galenus fabā ait sanitas
tem tueri ne mali humores gignātur, neq;
opilationes, aiuntq; coctā impositā nō me
diocriter prodesse podagricis. coctā cū au
stero, atq; multum uino herniosis confert
uentri apposita, & alligata iacentibus

De fasellis.

Faselli calidi sunt, & humidii i primo gra
du eorum qui rubri sunt calidiores, humos
tem gignunt crassum, et pituitosum. mediū

tenent locū (ut Gal' inquit) inter cocōctū fa-
cilia, et difficilia, & quæ tardos meat⁹ habēt
et inflātia et nō inflātia parū alentia, & mul-
tū alentia. ante cibum mansi cum Syri uē-
trem citāt. cum sinapi nullum deponūt nu-
trimenti. Albi igitur faselli crassiores, & cō-
coctū difficiliores, humidioresq; sua quadā
ui somnos turbulentos faciunt. citant urinā
ad bonūq; habitum corporis mouent deco-
ctio ipsorū menstrua citat.

De. g. littera.

Gruis caro calida & arida, fibrosa; ob-
hoc biduo aut triduo ante necari grues de-
bent anteq̄ comedatur. sanguinem gignūt
plus q̄ satis sit crassum et melācholicū. ipsar-
um ius uocem clarā reddit, semenq; auget
fertur medulla cum felle ad abolendā facere
memoriam. fertur et fel non mediocriter ad
lippitudines. ius quoq; ipsius in decoctione
oleosum aurib⁹ instillatū prodesse plurimū
nec non eius pingue cum aceto scylitico in
balneo sumptum, duriciebus confert lieno-
sis prodidere quidā memorię hanc uoluerē
uno in loco non consistere unquā, sed totū
orbem terrarū peragrarē.

De gobio.

Gobio, qui & gobio capit i littorib⁹, i fa-
xis, & pura harena boni succi, & concoctū
facilis

facilis est, q̄ uero in fluminū hostijs, aut palu-
dibus non boni succi, neq; facile concoqui-
tur. ius ipsius aluū subducit. tostis circa salē
mansus torminibus medetur, & leuitatib; ⁹
intestinorum, quas uocant græci lienterias
necnon tenasms.

De gallinis

Gallarū caro facilis concoctū, & succi
boni, p̄sertim cū oua parere incipiūt. pin-
gues corpus humectant. iuuāt eos, qui par-
exercentur. colorē probum suffundūt, & se-
men augent ac cerebrū, surdisq; conferunt.
qui uescitur gallinis non debet statim oxy-
gala fumere, nam proditū est inde morbos
gigni colicos.

De malis granatis.

Granata mala frigida et humida. harum
dulcia thoraci profunt. bonū succū gignūt
& caliditatis sunt participātia, acida urinā
citant, utriq; sunt aduersū flauæ bilis mor-
bos iecoris & uentris caliditatē, profunt gra-
nata mala aduersū stomachi, morsus ex im-
probis humoribus succo cum farina exhibi-
to, ueluti in cordis affectibus iubet Hippo-
crates. grana ipsa magis q̄ succus absterget.
dulcis malī granati succus cū acidī succo po-
tus uentrem citat. flauāq; bilē sine molestia
exhaurit, uentremq; confirmat. acidī succo

C s cum

την εὐμοίε
ē uolūtas
egerēdicis
tra effectū

cum melle oculis impositus uisum exacer-
bit, præsertim ueterescente grana acidorū
granatorum cum cibo mansa fluxum in
uentre præpediunt. Cum mastiche acidū
succus admissus sæpe uæhementē interscin-
dit uomitū, mitigatq; iecinoris uinolentas
inflammationes. Cuncta mala granata uenes-
ris appetitum discutunt, præcipue comple-
xione frigidorū.

De h. Hedus.

Hedinæ carnes concoctu faciles, & tem-
peratæ, gignūt sanguinē tenuē, & humidū
calidas & aridas inuant cōplexiones. melio-
res erunt & succi meliores, qui nō admodū
sunt iuuenes, neq; adeo maiores q̄ par est.
nam qui sex excedunt menses iam nō hedi,
sed capræ habendæ sunt, quicq; rufi, & cæsi
alijs meliores. at offendunt in colicis affecti-
onibus. Tradunt quidam pulmonē mansū
auertere ebrietatem eo die.

De hyssopo.

Est hyssop-
pū siccū,
calidum
quoq; ter-
tius illi Est
in utroq;
gradu. c.
Macer.

Hyssopus uim habet calefaciendi, attenu-
andiq; decocta cum ficub⁹, & melle, & ruta
& aqua & pota pneumonicis succurrit ast-
hmaticis tussi ueteri destillatiōi. orthopnoe
lūbricosq; perimit. lieta cū melle idē præstat
Manditur cū uiridibus ficubus ad aluum
subducendā si amisceatur cardamomo uel
iridi

iridi uæhementissime purgat, & colorẽ efficit probatũ si fiat ex ea cataplasma cũ ficu, & niwo spleni, & aquæ intercutem cũ uino succurrit, & anginis decoctio ducta in garagarismũ, cocta cum aceto laborãtibus succurrit dentibus ex dolore. uel concussu.

De.I. Intibum.

Intibum frigidum & humidũ in primo gradu cõfert stomacho, & cum aceto coctũ usu uentrem citat, habetq; uim opilationẽ magis dimouendi, q̃ ullum aliud holerũ genus, sanguinis feruorem mitigat. distrahit ex iecinore inflãmationes, arquatq; medetur sua quadã proprietate iecur cõfirmat. somnum adducit mediocrem. Ferũt quidã post sanguinis detractionem, siue ex uenis, siue cucurbitulis cum aceto ante cibum mansã iecoris custodire sanitatem, ueneris distinet appetitum, semenq; minuit frigidã habẽtis cõplexionem. prodest aduersũ sanguinis exputationem. huius ius admodũ iecori utile. semen succurrit æstibus, q̃ sunt ex flaua bile. at lienen offendit

De.L.

Lac ex trinis constat substantijs. Serosa, quæ tenuis est, & abstergerendi uim habet, & aluũ subducit, si ex frigiditate discernit & caecalis, quæ crassa euadit, & uentrẽ cohibet, &

επιμη, fe-
bris est in
mēbris so-
lidis & ras-
dicalib. &
i cōsūptio-
ne quatuor
or hūidita-
tū secūda-
rum

& butyrosa, quæ media est statū, & comple-
xionem serosæ naturæ, & casealis tenens,
lædit obstructions iecoris, & calculos gignit.
Memoriæ quidā prodiderunt medicū
insignes coctū lac ex cochleis præsentaneū
esse remediū aduersus tormina, & acutas in-
uentre distillationes, iuuat ad tabes, & hecti-
cas, & aridas tusses, & uenenosas poriones
& in cole morbos præstans ex lac, & sano a-
nimali non admodū pingui, neq; item gra-
cili, & recenter mulctū. Quanto autē fuerit
diutius expressum, tanto magis a bonitate
declinat. expedit ipsum mediocriter esse dul-
ce, expersq; gustus qualitatē alterius. item
album conuenit oculis stillantibus. corpus
humectat concoctū, bonāq; adducit habitu-
dinē, prodest pulmōni, & thoraci. offendit
uentrem præsertim humidū, & caput, ut in-
quit Hippocrates, quoniā mutabilis qualis
ratis est, dentes, & gingiuas offendit. ob hoc
qui dentes imbecillos habent, os proluant
mulso cum uino.

De lepore.

Leporis caro uolentibus arefacere corpore
admodū utilis perhibetur. aridioribus autē
complexiōibus inutilis. sanguinem gignit
crassiorē, & melācholicū. uētre cōhibet
& urinā aduertit, cu bene cōcoquit nutrit.
at

at cōtra obstructionē iecori, & lieni adducit
offendi pulmōem, & uigilantiam facit, coas-
gulū porro leporis utile strangurijs, & uos-
mitibus, morsusq; uirulentos curat sumptū
post mēstruorū purgatiōem, partū impedit
Tradunt quidā fœminæ pudenda contrita
a muliere cum uino pota ad partū addu-
cere si statim cum potionem eam sumpses-
rit uiro copuletur. cerebrum eiusdem assū
aduersum tremores prodest.

De ladano

Ladanum calidū est in secundo gradu, et
partium tenuiū, mediocriterq; molliens,
habetq; quiddā ad concoquendū idoneū,
ideo fluentes retinet capillos.

De lente.

Lens frigida est in primo gradu. aridē in
secundo. crassi humoris, & austerā partici-
pat uim atq; qualitātē. si in aqua coquatur,
oleum cum sale adijciat ad discutiendū ido-
neū poculum existimatur Bis cocta aluum
arefacit, aluiq; fluxus, stomacho firmitudis
nē inijciat, cunctisq; uentris intestinis. ob hoc
idoneum edulium est cœliacis, & dyssentes-
ricis. ablato cortice uim obstruendi abijcit
multā. Tardos meatus & crassos habet, qui
frequentissime hoc utentur edulio, labētur
in elephants, & caneros, & duricies, & ner-
uorū

uorum dolores, morbosq; melancholicos.
 Succus nāq; eius idoneus ad crassum, aridū
 & melancholicū humorem, sanguinemq;
 gignēdum. Quod si in carnem cuiuspiam
 aquosum fuerit uitium, hoc edulium, & tā
 tum utile, quemadmodū aridis et squalidis
 perniciosissimū. Si sanū uisum habeat obtū
 dit arefaciēdo, si obtusus, hebesq; purgādo
 humorem adiuuat. crassū, & difficulter fluē
 tem gignit sanguinem. arefaciendo semen
 arcet ueneris intentum, & proinde utilis ei
 qui continens in uenere. difficiles somnos
 facit propter redditos humores melancholis
 cos, si cum mentha coquatur inflatiōis plur
 rimum remittit, si qui hac de causa betam
 inter coquendā ammisceant, si affatim co
 cta sit, & dissoluta uulneribusq; imposita
 ex iaculo, aut acu. fluxū uāhementer discus
 tit sanguinis. pauca coctura lentis tormina
 leuat, & stillata auribus pure fluitantibus
 succurrit,

Vim cali
 dā, siccāq;
 gradu fert
 mēta secū
 do. Illi^o po
 tu uis dige
 stiua iuua
 tur.

De mētha.

Mentha agrestis calida est in tertio gradu
 arida uero in secūdo, domestica plus q̄ agre
 grestis est humida. iuuat autem iecur frigidū
 dū ac uentrem confirmat stomachū & con
 coctionē facit, & uomitū mitigat, ac guttur
 utilis est cordis affectionibus, appetitumq;
 ex

exacuit. flatus distrahit, lumbricosq; pimit,
præcipue ius agrestis uenerem suscitatur. ieco
ris & splenis opilationes amouet, nec tamē
ea uescendum iugiter, quoniā sanguinē atte
nuat, & quiddā serosum gignit. ipsūq; qua
litate mutata in flauam bilem uertit, inde te
nuissimarū partium sanguinem concinnat
distrahendum, crassum et atra bili refertum
relinquit, & perinde expedit flaua bili abū
dantes ad ea abstinere cum sale trita, et rabi
osi canis morsui imposita medelam affert.
arefacta & trita, & eum cibo sumpta ad cō
coctionem facit, splenicisq; succurrit, ac par
tus difficultati cum uino pota fertur mansa
lippientibus opitulari. decoctio ipsius eies
tanti e gutture sanguinem subuenit. eius se
men uentrem purgat, sed pulmonem non
iuuat.

De malua.

Malua frigida est, & humida i primo gra
du. facile uentrem euadit, nō ob humiditatē
modo, sed etiam glutinationem, præsertim
cum ex oleo & garo profertur, insperso uis
no tempore edendi. iuuat uesicā, & thoraca
& pulmonē. & raucam lenit uocem. Agres
tis malua a uespis, apibusue morsos illita a
dolore statim liberat. Fertur eius decoctio
pota calculos conterere. somnū adducit, &
facile

Dixerunt
maluā ues
teres q;
molliat al
uū Esse ca
cosiomas
chā Sexto
niger asses
rit, illam.
Macer.

facile puerperis, mitigat inflāmatuſ ipaeta
& dura mollit.

Fœniculū
medici ca
lidū, siccū
& secūdo
Dicūt esse
gradu,
μαρῆραθρον
Græcū uo
cat illud.

De fœniculo, uel marathro
Marathrum, seu fœniculū satis calefacit,
ut in tertio ponatur ordine, & arefacit, non
eo modo, sed primo, & perinde lac gignit,
quod non fuerit si arefaciat plurimū, suffur
sionib⁹ & succurrit, urinā & citat, & mēstrua
prouocat. Est aliud marathrū agreste, quod
ob magnitudinem uocant hippomarathrō
cuius radix & semen potestatis sunt magis
arefaciendī q̄ domesticum, inde abſistit ab
uū, nec omnino obstringit

De mespilis.

Mespila participant caliditatem matura,
at immatura frigida sunt, & astringentia, &
uentrem cohibentia.

De melle.

Mel succ⁹
ē roris ce
lestis quē
apes colligunt

Mel calidum & aridū in secundo gradu
partium tenuium abstergens. continet acre
quiddā, quo ad excernendū uērem suscitatur
urinam mouet, & uentrem nō subducit, nisi
multa misceatur aqua. mel senibus cōuenit
despumaturū tēperamēto frigidis sed calidis
biliescit. coctū per se min⁹ acrescit et p̄de m
in⁹ nutrit, ad sinusq; glutinandos cōfert. Mel
optimū ē dulce, et acre, & flauū, & temperat
crassitudine & tenuitate. melius uernū, inde
q̄stiuū

æstiuum, hibernū inutile, & facile in flauam
bilem cōmutatur, præsertim in aluis calidis
purgat corporis sordes, & tabida, iniectaq;
in ipsum custodit omnia, ideo antiqui cada
uera melle contegebāt. iuuat morbo comi
tiali addictos ex uino, quod uinū nō scādat
in cerebrū cum post uinum sumitur, atq; ita
appetitum exacuit ob pituitā respuentis cis
bum secat crassa sputa, ipsaq; educit. mellis
species instructæ difficiles cōcoctu obstruūt
tecur & lienem. saturatim mel crebro sūptū
impetiginem, & scabiem gignit.

De mastiche.

Mastiche calida est cū quadā humiditate
prodest oblesis a glutinosa pituita. exhaurit
pituitam, & medelæ uim habet. stomachos
frigidos iuuat, non modo mansa, sed etiam
soris impacta, itidem ex ipsa cōparatū oleū

De milio & panico.

Milium & panicū frigidum est in primo
gradu. aridum in secundo. cōcoctu difficile
& aluum astringit, & parum nutrit. iuuat
eos quos opus refrigerare, arefacereq;. sum
prum cum lacte, uel amygdaleo succo facis
lius concoquūtur, et humidiora euadunt.

De mugili

Mugil, qui & mugilis, a græcis cephalus
dicitur, & marinus & fluuiatilis inuenitur,

D cōcoctu

Mastix ge
n^o ē resine
q̄i modū
gūmi de
arbore
manet q̄
scin^o dicit

concoctu difficilis stomacho malus pituita
gignit, plusq; fluuiatilis. marinus non tam
concoctu difficilis, & mali succi. sanguinem
gignit tenuem, & debilem

De. N. littera.

Nux uiridis calida i primo g radu. arida
dis utpos in secundo. uiridis aluum citat, ideo hac co
re adhuc medunt aliqui cu Syri ante cibum. amygs
aquatio dalis sunt nuces concoctu faciliores. arida
ris humos ori obducunt inflamationes, & plagas sto
tris, stiptica macho. congruentiores cum ficibus manse
& frigida Sunt qui putent si quis nuces manducet cu
uirtute ces ficibus & ruta ante cibum a lethali medica
setur. Dio mine immunē fore. Frigidis certe stomachis
nucs congruunt atq; concoquantur. at i ca
lidis magis alterantur, bilemq; flauā gignūt
gutturi dolorem inuehunt, capitisq; dolore
ac tussim augent. an cibum sumptæ ad uos
mitum faciunt, saturatim admissæ lumbris
cos excutiunt, faciuntq; ad dentium cocussi
onem medelam.

De nucibus ponticis.

Nuces ponticæ, quæ & auellanæ calidæ
& humidæ magis, q̄ nuces dictæ nutriunt,
concoctuq; difficiliores, inflantq; offedūtq;
ut quidam aiunt intestinum, quod ieiunum
nominatur, facilius concoquitur, minusq;
cohibet uentrem dempto coriuce. Tradunt
etiam

etiam quidam si quis ante cibum eas cum
ruta māducet, non lesum iri, aut' morfu, aut
ueneno ullo eo die, scorpitosq; a bipso fugi-
tuos, si cum aridis assumantur ficubus, iā
morsos a scorpionibus adiuuari

De niue.

Nix natu grandiores statim pota offēdit
iuuenes non confestim, sed aliquanto post
ingens malum infligendo, articulares nāq;
iuehit morbos. neruorum dolores, ut nihil
aliud magis intestinorum. præcordiorumq;
detrimētum, frigidascq; infligit ægrotudines
eoq; magis quo minus calidæ fuerint com-
plexionis, quoq; mēbrum fuerit imbecillius
minus offēdit calida ab ea aqua. Ambigūt
nonnulli quid nā sit quod cum frigida sit sis-
tim gignat, qbus ita occurrimus, ac dicim⁹
quoniam frigiditate densat. meatus interior⁹
res præpediuntur distrahi exhalationes. &
clausi incalescunt, ac sitim gignunt. Multi se-
runtur ob iugem usum eius in ueteres inci-
disse langores nulla tempestate debiles, p⁹
niciososq; habitus, & comitiales, & alios,
nec nix modo offēdit, uerum etiam glacies
quæ adhuc deterior nempe quod terrestris
plus habeat qualitatis

De. O. Ocimū.

Ocimum, quod basilicon dicitur. nā cū

Obiectio

Responſio

latinum nomen est significat quem erinum
uocant græci. mediocrem hēt caliditatem.
olfactum iuuat cerebrū & cor, aqua aspsum
humidius est. somnūq; allicit. eius semē car-
diacis succurrit, & ex atra bili exanimatio-
nes ad hilaritatem, & alacritatē perducēdo.

De oliua.

Oleæ maturæ mediocriter sunt calidæ.
præmaturæ astringentes, et frigidæ, & aridæ
uentremq; confirmant, & aluū substringūt,
& pulmonem offendunt at nigræ, & matu-
ræ facile corrumpūtur, & uētem & oculos
lædunt. uesicæ probatæ. Quæ autem nomi-
nantur colymbades sunt frigidæ & aridæ
te cibum cum garo sumptæ, aluum citant.
Tradunt quidā si iure ipsarū olearū domus
spargatur interim pulices, præsertim si cui-
minum ammisceatur

De oleo.

Oleum mediocriter calidum ē, magisq;
humectat. crudum expressum aliquatenus
astringit, & eatenus refrigerat, quo uetustis
fuerit eo calidius, & maiorem uim habet di-
strahendi præsertim si primo tenue fuerit,
id dinoscitur si purū si translucentū, & si pau-
co corporis magna pars perfunditur, cūq;
facile potatur. at discernitur caliditas, ariditasq;
olei gustu. nam dulce mediocris caliditas

ditatis est. Acerbescens autem frigidum, id
utile stomacho. Olei amurca calida et arida
est, utilis aduersum lienis inflationes, nisi quod
pulmonem offendit. Si quis uoluerit oleum
amygdalinum, aut pistacinum gustabile con-
ficere. oleum ex aqua coquat in triplo amy-
gdala, aut pistacia immittendo contrita, &
tamdiu lento igni bulliat quoad aqua omni-
nis ab igni absumatur.

De oriza.

Oriza calida est in primo gradu, arida in
secundo, satis nutrit, & difficilis concoctu,
uentremque cohibere ait Dioscorides, Gale-
nus sentit. mediocriter alba oriza mediocri-
ter cohibet. rufa plus ob ariditatem, cum lacte
condita habitudinem, coloremque efficit pro-
batum, semenque gignit.

De ouina carne.

Ouis caro redundans est, & mali succi, mis-
nis mala annicula est, quae superat difficilis
concoctu, & peioris succi est. offendit autem
stomachos humidos, & pituitosos.

De ouis.

Oua differunt inter se inuicem, quae recen-
tiora meliora, quia effectus ipsorum optimus
eaeque sorbilia haec facilius succedunt, & guttus
ris leniunt asperitatem. at minus alunt. at dur-
ra difficilia concoctu, & sero transmeant, at

D ; sperumque

asperumq; ingerunt corpori nutrimentum
Horum improbitate superiora in calido to-
sta cinere, fricta uero longe deterrimū nutri-
mentum habent. Probantur quæ in calida
aqua parata sunt anserina oua mali sūt suc-
ci, quæ gallinarum cum butyro condita in
iugem usum uenientia acute ingenium per-
hibentur. Tosta cum aceto oua uentrem ad-
refaciunt, distillationes exiccando, & extru-
dendo pituitosum humorē quoquo modo

De piris.

Pira frigida sunt in primo gradu. arida
in secundo, quæ dulciora, maturaq; partici-
pant humiditatem quandā, atq; caliditatē,
quæ uero dulcis & acerbescētis qualitatis,
uel etiam acidæ sunt. quādoquidem huius
modi nonnulla sunt caliditatis, nonnullius
mediocris, & exiguæ ariditatis. Cohibent
autem uentrem ante cibū sumpra præsertim
acerbescētia. Iugiter & saturatim assumpta
colicas efficiunt affectiones. calidis cōgruūt
uentribus, quæ in ipsis semina sua quadam
proprietas pulmonis utilia sunt lāgoribus
at renes offendunt, post cibum utilia sioma-
cho etiam sitim extinguunt.

De piscibus.

Pisces cuncti frigidæ & humidæ sunt cō-
plexionis, at saxatiles cæteris sunt meliores,
q

quod sint concoctu faciles, & boni succi, & me-
diocriter humectantes quod duræ cum carnis non
sint. Secundo loco succi bonitate sunt marini
qui in hostijs fluminum uitam agunt, at qui in
luto & stagnis aluntur improbi. piscium lutes
ei boni signa, ut mollem habere carnem, glutin-
osos non esse. Tertio carere odore, neque ad
modum pingues esse, in aereque celestem non
immutari, ac putrescere. dein gustu suaves
esse. pellem habere tenuem. nam huiusmodi fa-
ciles concoctu sunt, probatumque gignunt
sanguinem, tæcti a cunctis piscibus genitior
sanguis quam a terrestribus animantibus tenuior
est. luare creduntur pisces fessos & imbe-
cillos & a morbo reuocatos. nihil aliud per-
hibent quidam eos habere quod sanitatem tueat
tur ut utilem gignant sanguinem. Qui por-
ro in puris aluntur pisces fluuijs probati suc-
ci sunt. in turbidis inutiles, malo succo offen-
dunt suo. Qui in locis minime uentosis ui-
tam agunt pisces improbi, et marini magis
Qui in stagnis, & cœnosis locis multam contra-
hant humiditatem. ac marini quidem pisces
concoctu faciliores. Vtiles sunt pisces eis qui
flaua abundant bili pituitosos offendunt, qui
quod laxos habent nervos præsertim per hiemem
inque frigidis regionibus. Exigui pisces in pu-
træ, ac fluuuii aqua in terra rubra, & glareosa.

& harena degētes boni. At cetosi & igentes
concoctu difficiles, & crassi sunt succi. Qui
piscibus uesci non sunt consueti, ab ipsis plu-
rimum offenduntur a siti ob ipsos obsiden-
tissimi frigidi, humectiq; sunt, præsertim
biliosi uentres. Ius saxatiliū pisciū uentrē
citar. Salsi pisces calidi sunt & aridi, crassiq;
humorem secant, ac attenuant, meliorisq;
succī, qui falsi, & carnis durioris pl⁹ impro-
bitatis nanciscuntur. Aiunt quidā uitādum
esse salforum piscium usum post sanguinis
detractionem, quod utiligines & scabies gi-
gnant.

De pomis

Pomorum multæ sunt species, quæ acerbescunt
frigidi & terrestres sunt succi, quæ acida
apparent frigidi quidē, sed tenuis, ac mediæ
cōplexionis dulcia ad calidiorē declinans
tia qualitatem. Acerbescētibus igitur uescē-
dum cum ob distemperantiā calidā. uel hu-
miditatem multam infirmus fuerit uenter.
Talīa nāq; uentrem cohibent acida exhibē-
da sunt cum in uentre crassus humor cōtra-
ctus fuerit non admodum frigidus. hunc si
quidem secant. ac deorsū subducunt. Dul-
cia porro frigidum uentrem habentib⁹ cō-
gruunt. prosunt autem morsibus uenenosis
Cuncta poma peculiari quadā proprietate
neruos offendunt, magis immatura. Ferūt
ob

obliuionem inuehere explebiliter uescentis
bus. Ad mentis consternationes, exanima
tiōesq; & cordis imbecillitates utilia. rubra
cortice, & aquosa matura flauam extingūt
bilem. oblonga, et rutilum habentia colorē
undiq; parauisa uulgo nominata uisum tu
eri perhibentur sua quadam naturali pro
prietate,

De papauere.

Papauer dictū codia frigidū est & aridū
in primo gradu. melius atro album est. som
num citat. difficile concoctu. exigui nutri
menti, cū melle sumptum bilē auget. thro
raca iuuat, asperāq; arteriam. tusses, & uen
trem sistit. non ut quidam citat. caput offen
dit & saturatim sumptum capitis molestiā
gignit. Quidam uigilantibus nimium frō
ti apponunt, ut somnū uocet. atrum papa
uer frigidū, magisq; somnū allicit, ut si quis
nimius in eius usu fuerit, profundissimo sō
no sepeliatur, ut lethargici cū oleo rosaceo
capiti appositum dolori capitis ex caliditate
succurrit. Tradunt nō ignobiles medici cū
lacte muliebri et croco ipactū podagricos
leuare. Eius succus lethalis est. Atri nāq; pa
paueris succus est, qui opium nominatur.

De pepone

Pepo frigidus & humidus in secunda di
stantia. minus autem frigidus, qui dulcis. Est

D s

fane

Discūt uī
gelidā sic
cāq; papa
ueris esse.
Tres illi tri
buūt speci
es, flos unū
us albus
Alterius ro
seus, rube
us pallēs
minoris.
Flos est. ē
Macer

sane maturus essentiae tenuium partium
abstergendi, & secandi, ac dispescendi. parti
ceps essentiae, & perinde urinam citat, corpore
q̄ illustrat, praesertim si inarescat semen, &
contundatur in usum abstergendi ueniet.
id namq; plus longe absterget, & calculo-
sis in renibus congruit. Improbum pepon
in corpore gignit humorem, praesertim cū
non bene coquitur. Expediit ipso uesci ante
alium cibum pituitosis, ac redundantibus
uinum uetus insuper potare. biliosis nō nisi
hil acidum ne bilem exacuat, intendatq; po-
stea cōuenit omnibus boni succi cibis. Hu-
iusmodi namq; ex ipso auertit detrimentū.
Est namq; facile mutabilis qualitate, siue in
pituitam, siue in flauam incurrat bilem, nō
difficiliter in ipsam cōmutatur, ac flaua bili-
abundantes dulcis multum offendit. pituis
tosos autem admodum maturus. cōcoctū
difficilior dulcis. Quicumq; calidum habent
uentrem. & bili flaua abūdantes oblectūtur
si uinum cū eo potent, quod uinum sistat,
& ipse non facile cedat. Hinc acrior euadit,
qui ex ipso humor in talibus corporibus ē
etiam nauseosus, sed attenuat crassos & glu-
tinosos humores. Calculosis tradunt, p̄mē-
dum statim non esse panem, ne glutinositas
in renibus cōmoretur, praesertim nisi probe
leuior

leuior fermento fuerit, Probantur autem lō
giores magis rotundis, utpote ad ciendam
urinam aptiores, magisq; abstergeant. Cū
si aluum subducunt, & quibus aluus citat
hi minus offenduntur. rem uenereā, semēq;
cōminuere perhibentur. Pepon, qui uulgo
turcus nominat, ut quidā ueteres. Chara
cenus frigidus, humidusq; atq; utilis esse tra
ditur aduersum estuosas febres quas causos
uocant, simplicesq; tertianas, & uentres cali
lidos. At complexione frigidis & stomacho
humidis perniciosus.

De Pistacijs.

Pistacia parū nutriunt, suntq; calida & a
rida in secundo gradu. opilatis succurrunt
subacrescente qualitate odorata, Galeni
sua stomacho neq; profunt, neq; officiant
at posterū utilia stomacho argumentantur
profunt contra morsus uirulentos. gignūt
uero sanguinem tenuem, attenuātq; crassos
& glutinosos humores. pistacinum oleum
pectori utile, & renibus & pulmōni.

De porris.

Porrum calidum & aridum est ī secūdo
gradu, ēq; mali succi, et urinam cit, obiūdit
q; uisum si in iugem usum perueniat, diffici
lemq; facit somnū malum stomacho. calesca
cit lemen, & capitis dolorem facit, & iecur
offēdit

offendit, & renes et uesicam. utile aduersum
hemorrhoidas aqua coctū cū aceto & garo
& oleo & cumino conditum prodest Irigis
dis stomachis.

De perdice

Perdicum caro facilis cōcoctū præsertim
si post obitum statim non manducet. abijcit
namq; , quam habet in sese duriciem. cohibet
uentrem, & sanguinem gignit tenuem
ac si in crassum incurrit sanguinem ipsum
attenuat. præsertim alæ, & sub alis. reliquū
facile concoctū quietis ab exercitio confert,
& potentia debilibus, & tenui uictu utētib;
humidisc; stomachis perdicum medula cū
uino sumpta arquatos iuuat. iecur autē co
mitiales. fel a principio suffusionum oculis
admodum prodest. hebeti confert uisui in
naribus cōmoratum memorem facit.

De pipere.

Virtutis
sicc; pi
per asseris
tur, calidē
q;. Terti^o
esse grad^o
cōceditur
huic in
utroq;

Pipēr calidum & aridum in tertio gradu
secat crassos & glutinosos humores, distras
hitq; flatus Dissipat autem etiam in pectore
& pulmone, & uentre humiditates. offēdit
renes & in ano positum post coitū traditur
cōceptum impedire muliebrem, sterilem q;
facere. Nonnulli ipsum in quarto gradu
posuere calefacientiū, & arefacientium.

De pauonibus.

Pauonina

Pauonina caro fibrosa, & redundans & cōcoctu difficilis, & mali succi. Prodiderūt quidam ipsius apozema sua quadā proprietate prodesse pleureticis, præsertim si succo sum & pingue sit. Adeps ipsius cum succo rutæ et mellis ipensissime prodesse fertur aduersum lāgores colicos ex humore frigido exortos, ossa huius exusta, et intrita aceto, et illita aduersum lepras, & uutiligines pdest.

De phasianis.

Phasiani concoctu faciles & boni succi, sanguinem gignūt, ac omnino ut gallinæ caro existimāda, ut similitudine quoq; non plurimum ab illis absunt.

De persicis

Persica in tertio refrigerantium & humerantium ordine ponuntur. generant uero humorē pituitosum, suntq; cōcocti difficilia, & facile in uentre corrūpuntur, ob hoc qui eis explentur a febribus capiuntur, sua quadam pprietate neruos offendūt, oportet autem ante alium cibum manducare, & merum potare uinum, quæ matura sūt aluū citant, quæ immatura astringunt, & magis adhuc si arida. foliorū succus pot⁹ uermes perimit, similiter capiti impositus sicut & nucleus eiusdem, qui mansus glutinosū ex carne genitum humorem discutit. Suscitāe
psica

persica appetitum, & ardenti cōferūt uētri,
& semen augent. in sanguine serū quoddā
in corruptum generant, inde ad mensē
aut duos ex putredine febrem, id celerius
armoniaca sicut facilius resoluunt. Cauendū
itaq; ne tum aqua potetur, aut acidus
cibus manducetur.

De carne porcina.

Porcina caro boni succi, & annicula cō
coctu facilis. humano corpori consimilis.
Feruntur namq; quidā necessitate urgente
quādoq; humana carne pasti, narrasse por
cinæ carni uideri persimilem. Est autē plus
omnibus edulīs nutriēs. nāq; nisi admodū
temperata fuerit porcina caro, cibū improbit
(pascitur namq; quibusuis scēdissimis) i op
timam nō cōmutauerit carnem, quæ admo
dum humana corpora si fuerint temperata
ab improborum cibus non offenduntur, ac
licet post oblanguescant, transmutant tamē
postea in boni humoris naturam homines
Confestim namq; obstruunt & redūdantē
faciunt pituitā, gignuntq; humorem glutis
nosum, quæ si affatim cōcoquantur, opti
mum probatissimūq; faciunt nutrimentum.
magis autem si ficibus aridis porcus nutri
atur, nam ita plurimum suauitatis, & boni
habere succi perhibetur. eius pulmo ipactō
pedū

pedum hūlceribus, quæ ex calceorū pressu-
ra obuenerunt plurimū conferre traditur.
Iecur cum uino sumptū aduersū uirulentos
morsus uale est. huius astragalus inflatiōes
distrahit uentris, capitisq; dolorem soluit.
pedes probati, boniq; succi perhibentur cō-
coctū faciles, et perinde utiles. meliuscule ex
morbo habentibus, & Galeni snia tertiana
febri languētibus utiles, q; flauā extingunt
bilem. Fel arefactum sanguinis fluori mede-
tur. Adeps cum cumino & aqua ammixta
podagricos iuuat. Recēter editi porculi hui-
midi sunt & redundantes, nec tam boni suc-
ci, ideo ne quidem uescendum, sicut nequi-
dem ueteribus. Illud præstans in hac carne
serina, quod nihil redundans, nihil glutino-
sum gignat.

De pane.

Panis non una species tum a materia, tū
ab ipsa factura eueniēs, & postremo a coctus-
ra. At refert etiam non parū quomodo ues-
care. Optimus certe ex frumento denso, &
electi grani, ut dentibus non admodum res-
lucietur, fractusq; rarus ut sit, & laxus uidea-
tur, nec solus color satis frumenti, at frāgen-
dum. Cibarius igitur panis exigui nutritiō-
ni est, citoq; euadit, ob abstergendi, quā hñt
uim ex surfuribus intestinis eijcientib⁹. Qui
pur⁹

purus & selectæ farinæ mollis, meatus tar-
di. quanto purior, tanto probatorē gignit
sanguinem, magisq; nutrit. Primus puritas
te ex siligine. dein qui semidalites nominat
tertio loco cibarius. concoquitur maxime,
qui admodum fermento leuatus, ac pinus
subactusq; ui multa. dein tostus igni tenes-
perato in clibano. Qui subitaria ignis inies-
tione obsidetur foris sūmo tenus crustescit
ut improbatus panis euadat, tum q; intror-
sum cruditatem amplectatur inutilem, tum
q; foris aridum non facile cōcoquatur. at si
infra mediocritatem ignis constiterit panis
crudior efficitur præsertim iternus. Qui x̄o
mediocri igne diutius in ea æqualitate retē-
ti panes coquuntur. Hi facile coquuntur, in
cæterisq; efficaciores euadunt. Optimi igitur
tur clibanitæ quo diximus modo cocti &
parati, deinde furnacei eodem modo cōcin-
nati, quod non æque, ac clibanitæ in totum
coquantur. Calidi igitur panes tardos me-
atus habent, multumq; nutriunt, facilesq;
concoctu. refrigerati difficiliores concoctu,
nec utiles æque. Ad cōplures asseruari dies
non probabiles. nō desunt medici, qui a pa-
ne auertāt semidalite, quod iecur statim ob-
struat lienēq; et articularib⁹, et calculosis ad-
uerset ob uī glutinādi, quā habet simulago
De

De.R. De rapis.

Rapæ calidæ sunt in secundo gradu, humidæ in primo, satisq; nutriunt, & urinam prouocant, & inflant, & semē gignunt. guttur & thoraca leniunt. in iugem usum si uentriant crassum humorem gignunt, & iecur obstruunt, uentrem neq; laxant, neq; astringunt. Cum aceto autem & lacte mansæ appetitum acuūt. Cōperimus ueterū quosdā rapa genere neutro protulisse. semē tritum & potum ueneris cupiditatem incendit. Feminae quidam quo die quis semen rapæ calaminthæ, & lemnix ammixtū sumet a ueneno ac morfu uirulento immunē fore, in quibusq; langoribus ita nominatis sua quadam succurrit proprietate.

De rore marino

Ros marinū calidum est in secundo gradu. aridum in primo, habetq; quandā acerbescendi qualitatem. uentrem cohibet & asrefacit. Suffitu autē iuuat aduersum tussis, & distillationes. mēstrua agit tam potum q̄ suppositum. Suam quādā habet pprietatē, ut suffitu auertat pestem, & ob hoc pestilētis tēpore expedit domos frequenter rore marino suffire, quod aeris qualitatem mutatā, & corruptam reddat meliorem.

De ruta.

E . . Ruta

A medicis ruti uis feruida dicitur esse. Siccacq; fertur in his gradus illi tertius esse. Ruta agrestis calida & arida in quarto gradu, domestica in tertio. secat crassos. ac glutinosos humores, & per urinam exhaurit, congruit aduersus inflationes, ueneream cupiditatem cohibet, plurimumq; arefacit. Agrestis rutae potestas inflamat & hulcerat praesertim uesicam, ob hoc podagrici medicamentum afficiuntur. At qui non ita offenduntur adiuuantur. Sunt qui huic medicamini ammiscuant ex domestica ruta, quo uesica minus offendatur. Prodest aduersum aquam intercutem inflationes. & carnis augmentum, & aduersum morsus uiperae, necnon papaueris succum, et aconitum potantes, colicosq; potum, & appositum. Fertur mansa ruta hebetudinem leuare, ideo ueteres ac pictores perpetuo uescebantur. Quidam eius succum melli miscentes remedium ad uisum acuendum cocinnauere. Disurijs quoq; succurrit cum oleo cocta, & inflamatae uesicae in anhelitus difficultate data cum melle statim iuuat. medeturq; pota, & per clysterem imissa lethargicis exoluit a piscibus morbos, qui frigidum humorem ingesserunt pota & impacta, podagricis & quibus genua dolent ex humore pituitoso confestim succurrit, lenitq; dolores. Crustae a carbunculis statim abeunt si fiat

fiat cum melle cataplasma, uel ex uua passa
Confirmat intestina non ob caliditatem modo
sed sua quadam proprietate. Ischiadicis pro
dest, amouetque obstructions iecinoris, & li
enis, abstineant tamen flaua bili redudantes,
eos namque calefacit, & tenuem ipsorum resol
uit sanguinem; relinquitque crassum, inde me
lancholichum facit. Fertur succus eius potus
a muliere grauida abortum facere, ac si ad quatuor
decim dies folijs mulier uescatur idem euen
turum, necnon si ieiunus quispiam mandu
carit eo die a ueneno fore immunis dicitur

De radica.

Radica, quam raphanida greci uocant
calefacit in tertio gradu, & arefacit in secundo
ut ex Galeno possumus conijcere. Veteres
citra panem ullum exhibebant, sicut daucium.
Ait namque multos cum garo ante cibum su
mere ut aluum citent agricolae etiam cum pa
ne. cibum eleuat, ob hoc ructus oletes facit,
quod cum accidit ipsa abstinendum ne reliqui
corrumpantur cibi. Ac rem habet qualitatem
& attenuandi potestatem qua secat & ab
mit pituitam. os uentris inflat, & dentes offe
dit, atque asperam arteriam uocemque rauca
facit, sua proprietate dolorem articulare
intendit. urinam citat, ut Dioscorides putat
integros sensus facit. Indi putant inde acui

ingenia, mentisq; celeritatem fieri. Ferrur si
quis corticem cum sale uorarit, rufus solis
mouere perhibetur, ob hoc arquatos saepe
iuuat, & obstructū habentes iecur & renes,
& uesicam, ac uereq; uisum. item succus cū
oleo rosaceo calidus, auribus instillatus sur-
ditati medetur post coctionem exhibita si-
stet hemorrhoidas. sua quadam ui iuuat hy-
pochondria ante cibum sumpta, cū melle
tussibus, & anhelitus difficulrati succurrit, e-
ius folia splenicis morbos leuant. quidam
cum aceto utuntur ad uomitus, inde pituita
euomitur multa, liberanturq; a febribus q̄
tidianis & quartanis. succus eius scorpiones
perimit. infusus quiq; eum deuorarit eo die
a morsu scorpj non offendetur. Item si rha-
phanidis succum manū illeuerit, fricueritq;
citra periculum serpentes atrectabit.

De rosa.

Dici flos
florum no
bis rosa iu
re uiderur
Quę speci
e cunctos
pcedat, o
doreq; flo
res.

Rosa frigida est & arida exacerbescere &
amara qualitate constans, iuuat autem ca-
lida capita olfactu. offendit humida, & di-
stillationes citat. sumpta iuuat febricitantes
ex flaua bili. Confirmat stomachū, & iecur
sua quadam ui testiculos offendit. acres ex-
halationes cohibet ne in caput scandant.

De sale.

Sal

Sal calidus est in secundo gradu. aridus in tertio acerbescens particeps est qualitas. prodest cōplexione pituitosis. uentrem citat, & corpora arefacit. habet abstergendū uim, appetitūq; acuit, quo si quis imoderate uratur torret sanguinem, et hebetē uisum facit, semēq; imminuit, & pruritus suscitatur intestina offendit. dentibus infriētus humiditatem inter dentes uersantem depascitur, eliquat i uentre humiditates. Fertur ex uini crapulæ detrimento mederi in tritus potioribus.

De saccharo.

Sacchar, ut alij saccharis, ut alij saccharū calidum est, & humidum in primo gradu, potestatem habet abstergendū, & urinā mouendi, sicut mel, nec tamen sitim ingerit, sicut mel, nec morsum i stomacho. citat autē uētrē, iuuat & stomachum, & thoraca, & renes, & uesicam. Quidā frigidum esse opinati sunt, qui ab alijs insignibus medicis coguntur, quod se in aluo dicant calida uisum biliescere. Melius saccharum putatur uetus, q̄ nouum, quod sit tenuius, & calidius, nisi quod capiti inuehit dolorem, dilutum autem aqua, aquæ frigiditatem subit, & res frigerat, suffitu & olfactu iuuat aduersū capitis distillationis.

De seutlo.

Seutlum calidū & aridum in tertio gradu

gradu, beta a nostris nominatur, cuius succus mediocriter absterget uentrem adfluendum excitat, & stomachū quādoque uellicat præsertim debile, ideo edulium improbatum stomacho sepius in usum adueniens. Ab ipso nutrimentum paucum ut holerum aliorum, idoneum ad pellendas opilationes ex icore, si cum aceto manducet, ita etiam splenis remedium præstans est. Constat vero seculum ex contrarijs potestatibus succus namque ipsius calidus, & subducit aluum, & siccificus est, at corpus ipsum densum suis partibus, et inflexibile & difficile concoctum, & frigidum, & uentrem astringit, ideo admodum concoctum immutatum in qua coquetur aqua, uentrem astringit, quod nitrosam amittat qualitatem qua uentrem laxat.

De sepia

Sepia difficilis concoctum partium humoris falsi in sese habet, si concoquat, non exiguum corpori ingerit nutrimentum. Cæterum gignit crudum humorem, quare acris condieda est mixtionibus, uinumque potandum uetus, & tenuis.

De sesamo

Sesamum calidum est in primo gradu humidum in extremo eiusdem. ob oleosum, quod continet implet, satiatque uescens. statim subuertit stomachum, ac sero concoquit, pingueque corpori prebet

præbet cibum, & sitim citat. si quid in dentibus ex eo relictum fuerit grauem oris facit olentiam, mēstrua adtrocat, & præcordia offendit, immoderate sumptum obstruit tam iecur, q̄ lienen.

De sinapi.

Sinapi calidum est & aridum in medio terræ distantis, uim habet resoluendi & distrahendi in capite & stomacho humiditatē iuuat aduersum inflationes, splenicosq̄ languores, qui ab humiditate, & quartanas, quæ ex adulta pituita, et podagras, quæ ex pituita, uisum offendit, calidumq̄ caput, & calidum iecur. efficacax ad cōcoquendū & ciborum crassiorum discussionem, eliquat in uentre humiditates. impactū lepras dilcutit, & in melius uertit. linguam humiditate grauatam arefacit. cum melle ad tusses prodest cū sicibus aridis impactū ischiadicis utile. splenicis cōfert interna ad extremā cutem reuocando. suffitu serpentes quacūq̄ fugat

Quæ a. t. littera.

De thynno

Thynnus crassi humoris est, cōcoctu difficilis, & improbum gignit humorem Tradunt quidam eius sanguinem malis illitum barbæ ortum impedire.

De tetrangura.

E 4

Tetrāgura

Inter eas quas Pythagoras laudauerit herbas Asserit primā laudē tribuisse sinapi. Quarum ei gradus est in uis sicca, calidaq̄.

Tetrangura nominata frigida, & humida in
 secunda gradu extenso. Sunt qui ponant in
 tertio, pituita in uentre glutinosam gignunt,
 quae cruda in uenas dilabitur, ob hoc qui
 frequentius hoc utuntur edulio collectio dicitur
 uino humore in uenis, & corporis reliquis
 cavitatibus longis capiuntur febribus. semine
 urinam citat, non tamen ut peponum. Comestum
 festim namque in uentre corrumpuntur. melius
 quod seminis parui est. iuuat calidos & aridos
 stomachos, et in aestuosis febribus, quas cau-
 sos uocant cum aceto exhibitum plurimum
 confert. suum tetranguri, seu ut uulgus nomi-
 nat anguria, & lenire colores uentris nause-
 as facientes interna sunt comedenda, quia ex-
 terna concoctu difficiliora, & humoris ma-
 li, & quasi uirulenta. Alia quadam proprie-
 tate esse prestant, quod mente consternatos
 ob ingentem calorem reuocant. Quod si pitui-
 ta in uentre occurrerit nauseas faciunt,
 necnon colicos langores suscitant, atque mor-
 bos hypochondriacos

De uiolis.

Dicitur hu-
 mida uis
 illis. & frigi-
 da pri-
 mo Esse
 gradu, spe

Violae frigidae sunt in primo gradu, hu-
 midae in secundo. iuuant aduersum intesti-
 norum dolores, at cor offendunt. a flaua bi-
 li capitis dolores sopiunt. tam olfactu, quam potu
 uentrem mouent educendo, quam flauam
 offenderit

offenderit bilem. aridum humectant caput cles tres eē
calorem refrigerant olfactu, & somnū cons leguntur
ciliant, nisi q̄ humidis capitib⁹ pituitam gi carum.
gnunt. Harum apozema puērorū cynāchis
& comitialibus medetur. uirides capiti im
pactæ mirifice suum odorem aduehūt oleū
ex ipsis cōfectū similis est potestatis ad refri
gerandum & humectandū. Tradunt autē
quidam illitum in balneo ante sudorem eo
in corpore nō habiturum exanthemata uel
hulcera. Confert autem aduersum capitis
dolores qui ex causis excitati sunt febribus
olfactum & illitum, quod ex ipsis paratum
alij ioscharum, alij iozulopum uocant, id
thoracis, & pulmonis firmitudini utile. Fe
brium ardoribus non modo a flaua bile,
sed etiam phlegmate. uentri quoq; calido, et
gutturis asperitati. confirmāt uentrem, & in
testina. immoderatum fluxum menstruor
rum difficit

De uino.

Vino alij utuntur quod proficit. alij q̄ mē
tem exhilaret. alij q̄ gustu ingerat uoluptas
tem. alij cunctis de causis. Est igitur uinum
nouum calidū in primo gradu. at admodū
uetus in tertio, medium in secundo. naturā
habet corpus nutriendi, ac rufum, & crassū
in sanguinem uertitur. at admodum uetus

in tertio. medium in secundo est corpus nutri-
entium. Rufum inquam et crassum acco-
modatissimum sanguini, inde nigrum & dulce
& crassum. dein austerum, inde rubellum, mi-
nus omnibus album & tenue. Inter uina, quae
crassa magis nutriunt. crassa tamen sistunt
uentrem, & quaedam ex ijs iecur obstruunt,
& lienem, & renes. hinc alia aquam intercutunt
gignunt. alia calculos, qui frequenter utantur
praesertim senes. Mediocris ergo complexionis
colore rufum substantia tenue, & aliquantum
lucrum acerbescens. pituitosis uetustius et tenue. &
rubellum, & bene olens, & salsum, nec solum
nutrit uinum, sed magnis opportunitatibus
efficax ad nutrimentum, cibumque bene conco-
quendum. insitam excitat, augetque caliditatem.
Traduntur multi corpore aridi eo usum in re-
peratum habitum perducti, proprietatem
habet insignem ad cibum in membra trans-
ciendum, statuendumque, perque angustissimos
meatus sua tenuitate membra calefacit, ido-
neamque efficit concoctionem, et urinam mouet
per quam non minima pars excernitur sus-
pensionem. Manifesta magis est uini effica-
cia in frigidis, & aridis corporibus, & in quibus
minor insedit caliditas, ut in senibus &
languidis uinum uetus uentrem citat, & ob-
structiones laxat, aperitque. Perutile, quibus in
corpe

corpe pituita multa cōgesta est. Nouū infla-
tiones facit, & difficulter cōcoquitur, crassū
q̄ humorem gignit, aggrauat caput, et capi-
ti dolorem inuehit. Vitandus est uini usū
calidis, & febricitantibus. Inquit enim de cō-
plexionib⁹ Galenus. uino sua & eximia ex
istit in mutatione celeritas. est nāq̄ ut facula
& filum oleo perfusum, stuppaq̄, et pix. Ei⁹
porro quod mentem exhilarat, uim aiunt
quidam humorem attenuare melancholiz-
cum. ali⁹ simpliciolem & fluidum efficere
sanguinem, hoc consequūtur cōiectura ex
sanguinis copia, quæ in amētium capite cō-
sedit. Est nempe talium amētia cum risu, nec
corpore modo hęc facit, sed in animā miras
mutationes aduehit. exhilarat eam, & spem
aduehit bonam, et ualentia. Contra uideas
alios tumidos ex potu, qui ante audaces &
alacres, spe quoq̄ erigi. alios parcos ac taci-
turnos profusos quoq̄ sermone alios. ali⁹
uinum secreta detegit, ideo Horatius Reges
dicuntur multis urgere culullis. Et torquere
mero, quem perspexisse laborant. an sit ami-
citia dignus. uini usū iugis, & immoderat⁹
uitalem soluit firmitudinem, insitumq̄ calo-
rem mergit, & aliquando neruorū resoluti-
ones, ac comitiales morbos tremores & si-
deratiōes inuehit corpori, ipsumq̄ succēdit
amentia

Galenus.

Horatius

amentia obliuionem. cæcitatem, surditatē
q̄ adducit, ut quædam sensibus caligo iue-
hatur, sepultamq̄ opprimit mentem.

De aceto.

Acetum ex frigefacto fit uino, de quo in-
ter ueteres philosophos multa quæstio est.
Eorum namq̄ alij calidum esse putarūt, qd̄
tenue sit. alij frigidum, quod sumptū mani-
festo refrigeret corpus, & deniq̄ frigidum i
primo gradu extenso, aridum autē in tertio.
Prodest autem aduersum uenena, & detri-
mentū eorum quæ sanguinem densant, ut
pira, & nuclei pinei dissoluit in uētre lac cō-
cretum crassos & glutinosos humores atte-
nuat. utile diluendo aduersum dentium do-
lores ex caliditate, & erysipelata fluxu cohi-
bendo. Aduersū rabiosi carnis morsū infusū
prodest, & aduersū arquatos oculos iugi-
ter i balneo olfactū, obiterq̄ in scorpionis morsū
calidū perfusū. Calidos admodū cōplex-
ione etiam iuuat multū. flauā bilē mitigat
at offēdit neruos q̄ sint sine sanguine, qd̄q̄
ad intima penetret. quādoquidem tēuam
partū est, similiter cōplexiones frigidas, &
melancholicas, & articulares morbos. dispel-
litq̄ ueneris appetitū, et corpus attenuat, &
perinde ab aceto abstineant complexione
frigidi & aridi, & qui debilis sunt thoracis,
ac.

ac pulmonis, & nervorū, quod quādoq; in
usum ueniat detrimentum melle uel sapa,
siue defruto, passoue amoueant, aut passis
uiuis in eo diu maceratis, dulcibusue alijs es
dulis, calidissimisq; cōdimentis, uisū etiam
offendit hulceribus ex igne statim impositū
medetur. uētre astringit. cibi excitat appe
titū. recentibus uulneribus lanæ in spem
impositū impedit inflātionē. eius uapor
feruens sonitu succurrit auriū, tardisq; audi
tibus. prodest acetū inflātionibus im
sibus uirulentorū calidū irroratū subuenit,
at calidis frigidū. Veteres fertur tusses cura
re, recentes intendere delirio & capitis inflā
mationibus cū rosaceo illitū non exiguum
remediū est. itidem siticulosis, & aqua inter
cutem uexatis a caliditate, & humiditate as
mouet, extinguitq; sitim.

De uuis

Vuæ maturæ calidæ sunt & humidæ in
primo gradu nutriuntq; plus reliquis fricti
bus, minus tamē sicubus, nec admodū ma
li humoris maturæ, ac prorsus boni si facile
concoquantur, non dura, densaq; caro, sed
laxa & explicata, quod ipsius singulare bo
num inquit Galenus ut facile cōcoquatur.
nam retēta offendit quia non cōcoquit, ac
tum

Vua uiris
dis nostra
matura
comesta
uētris solu
tionē facit
et inflatio
nem

est humorem gignit crudū, qui aut quāq̄ fa-
cile in sanguinem cōmutatur. At uinatione
natura arida & fere astringens. penetrat igit̄
cuncta intestina citra qualitatis mutationē
Pensiles uuæ neq̄ citant, neq̄ astringūt uen-
trem. faciliores concoctu alijs sunt. Non est
exigua inter uuas differentia, quæ dulces, uel
austeræ, uel acidæ sint, nam dulces calidiorē
succū habent. austeræ, et acidæ frigidiorē
uentrem namq̄ subducunt dulces præsertim
cū fuerint humidæ. Omniū igit̄ usū us-
tissim⁹ cū corpulentæ, maturæq̄ fuerint, ac
temperatū in usū admittent. Quædam uuæ
pendendo ex uitib⁹ maturitatem, & dulce-
dinem uenant. Albæ uuæ uentrem magis
citant, q̄ nigræ, Cūctæ ad cibū apperendū
faciūt salacesq̄ putant. Ex quatuor consistit
tunicula acinos ambiente, quæ frigida, &
arida, difficilisq̄ concoctu, & carne, & per
ipsam dispersa humiditate. at ea tunnicula,
internaq̄ illa semina inter cōedendū expue-
da sunt, quod aut facile mittant effectū ullū
probatū. At quæ ad præmaturā accedunt
uuam, omphacisq̄ saporem habēt frigida
sunt, & humidæ, & uentrem cōprimunt, ac
stomachū, & a flaua bili caliditatem mic-
gāt, at min⁹ nutriūt. harū succ⁹ inueteratū
cumq̄ rosarū distillatu posteaq̄ inferbuerūt
illa⁹

Illatus opitulatur eis, qui cibum in uentre
non continent, & nauseantibus. Expediit au-
tem non uuas modo, sed etiam cunctos fru-
ctus humidos ante reliquum cibum pro-
mere, assumereq̃.

De passis uuis.

Vuæ passæ calidiores sunt alijs uuis. pro-
batiores autem quo pinguiores quæq̃ cor-
ticis sunt tenuioris, & dulciores, suntq̃ ma-
ioris nutrimenti uuis alijs. participes sūt cō-
coquendi potestatis, & astringendi & distra-
hendi mediocriter, eāq̃ rationē ad uuidas
uuas habent quam ficus aridæ ad uirides,
& quæ dulciores, quæ magis austeræ frigi-
diores, quæ stomachū certe confirmant, &
aluūm cohibent in medio statu sunt dulces
centes, neq̃ stomachū ledendo, neq̃ subdu-
cendo prorsus aluūm, minus laxant, ut sic
Vuæ passæ uim habent hepaticam, et abster-
gendi, suntq̃ ficibus, & uuis alijs stomacho
uilliores, & pectori, & pulmōni, cōfirmātq̃
iecur & lienem. Cum seminibus mansæ uti-
les sunt intestinis, probatur tamen a quibus-
dam ut semina potius expuantur ob durici-
em & uim, quā terrestrē habent, uim quoq̃
habent, quā medicamina cathartica sua
quadam proprietate. Tradunt quoq̃ mes-
dici quidam isignes, quod si quispiam uelit
e corpore

Vuæ passæ
uirtus eu-
stomacha
& stiptica
fastidiū
stomacho
tollit. c.

e corpore cōminuere pituitam, et sanguinē
abundare comedat ieiunus pinguiū uuarū
passarū uncias tres ad dies sex. Aegyptij ex
uua passa & melle uinum conficiūt, qđ uo-
cant heliacū id gustu suauissimū.

Ab. x. De xyloceratis.

Xylocerata, seu siliquæ. hæc Galenus in-
sectatur, precaturq; ne unq̄ quisq; atrulisset,
& in nostram cōportasset regionem, quod
mali succi, & lignosa sint, & concoctu diffi-
cilia. Iuniores putant eis stomachū cōfirma-
ri post cibum sūmptis, & obnixè cohibere
uentris fluxum si ante cibum manducetur
reliquum.

De xylalohe.

Xylalohe lignū aloes arbor est, in multis
ad orientem nascitur locis, nec non ad meri-
diem, & orientalis quidem cariem omnem
effugit, nec unam ad reliquas arbores habet
differentiam odore. Scissa odorem sūdit nō
admodū insignem. Cæterū ipsam incolæ
secāt, & sub terra obtegunt multo puluere,
dein multo post depromunt ligna mercato-
ribusq; uenditant. In ægypto, alijsq; regio-
nibus ea radunt ligna, corticemq; demunt,
& eo modo concinnant. Xylalohes species
esse traduntur decem, ac decima indica, quę
in India nascitur. Samphia, quod ex Sāphi
deportetur

deportetur ciuitate nominatur, & quæ spe
dicta, quæ consimilis, cum proprie non sit
xylalohæ, dein humida hygra nomiata, sed
eius species quatuor, de quibus sit nunc ope
rosum dicere. Sunt autem omnes calidæ &
aridæ, & uentrem cohibent, & stomachum
confirmant, præcipue hygra, deinde Indica
confirmant, præcipue hygra, deinde Indica
reliquæ minus. internas partes corroborant
obstructiones iecinoris dimouent, eliquant
quæ in uentre humiditate. Reliquæ species ob
ter in suffitu adhibita pediculos gignunt
obdulcedinem. sola Indica eorum ortum præ
hibet ob acrorem.

A. z De zizipho.

Ziziphus medio quodam habet modo
in humiditate, & caliditate, acrore lenit san
guinè, humorè quæ gignit optimū, exhaurit quæ
ex sanguine, quod serosum fuerit. eius apo
zema utile est aduersū tusses, & spiritus diffi
cultates, & pectoris, prodest renibus, & uesi
cæ. meliora zizipha quo maiora. pacant uo
mitum, qui sit ab acribus. sunt tamen cōcos
ctu difficilia lienem quæ offendunt, & perinde
horum decoctione potius utendū est.

De zingibere

Zingiber calidum est in tertio gradu. hu
midū in primo, at obstruit, & cibos conco
quit, uenerem quæ suscitatur, & flatus distrahit.

F Prodest

Prodest aduersum oculos ex humiditate
hebetudines acutū uisum efficiendo, aduer-
sumq; uentris, & iecinoris frigiditatem, glu-
tinolosq; humores.

De condimentis.

Haftenus simpliciū uim aliquorū (nam
omniū quis possit) ostendimus. nūc pauca
de condimētis loquemur, non agriculturę
modo secuti authores, sed aliquatenus Pa-
sani, Apicijq; uestigia

Vt caro sine sale diu sit recens.

Carnes recentes quales, quantasq; uolu-
eris melle tegantur, ut uas pendeat, & quan-
do uolueris utere id per hiemem melius, &
state nō ita, idē decocta carne facies. Collū
autē porcinū, uel bubulū, & uncella cocta
ut diu durent, in sinapi ex aceto sale. melle
facta mittis ut tegatur, & quando uolueris
utere, ac miraberis.

Vt carnē salsam dulcem facias.

Carnem salsam dulcem facies si prius in
lacte coquas, postea in aqua

Vt pisces fricti durent

Eodem momento quo friguntur, & leuā-
tur calido perfundantur aceto.

Vt ut diu seruentur

Accipias uuas de uite illæfas, & aquam
fluuiālē ad tertias decoxeris, & mitte in uas
in

In quod uuas mittis uas picatū habeas, plas
neq; gypfarum, et in loco frigido collocato
in quem sol non habeat accessū, & cū uuas
uirides uolueris inuenies.

Vt mala granata durent.

Vt mala granata diu durent, in aquā ca
lidam feruentem merge, & stat. m leua, ac
suspende.

Vt mala cydonia diu durent.

Elige mala sine uitio cum ramulis & fos
sils, & conde in uase. suffunde mel, & defru
tum, ac diu seruabis. Ficū recentem. mala.
pruna. pira. cerasia, ut diu serues omnia cū
peciolis diligenter legito, & in melle ponis
to ne se coningant.

De careotis.

Careota, quem staphylinū uocant græci,
ut diu cocta durēt. cortice dempto coquan
tur careotæ in cacabo ex a ceto in quod sis
napi & caryophylla ammixta sint, quoad te
nerescant, eodemq; liquamine contineātur
et seruabū egregij saporis quādiu uolueris

Vt ficus aridæ durent

Fici aridæ si uoles ut integræ sint in uas
ficile condito id amurca decocta ungit.

Vinum si uoles experiri duratu

rum sit necne.

Potentā gradem dimidium acetabuli in
caliculū

caliculum nouū indito et uini festariū de cō
uino quod uoles experiri eodem infūdito
& iponito in carbones. facito, ut bis, aut ter
iferueat. tum id percolato. pollentā adijcō
uinum pōnito sub dio. postridie mane gus
stato, si id uinum sapiat quod in dolio est,
scito duraturū. si subacidū erit, non durabit

Odorem deteriorē uino demere
Testā de tegula crassā purā calefacito ī ig
ni bene ubi calebit eā picato, testicula alliga
to testā. demittito in doliū infimū leniter, s̄
nito biduo oblitū doliū. si dēptus erit odor
deterior, id optime. si non, s̄pius facito dū
odorem malū dempseris.

Si uoles scire in uinū aqua addi
ta sit necne

Vasculū facito de materia hederacea ui
nū id quod putabis aquā habere eodē mit
tito, si habebit aquā, uinū effluet aqua ma
nebit. nā nō continet uinū uas hederaceum

Vinum ad aluum mouenda
In uinum mustum ueratri atri. nā album
uomitum & superiorem cit uentrem mani
pulum conijcō in amphorā ubi satis effe
ruerit de uino māipulum eijcō, id uinum
seruato ad aluum mouendā.

Oleæ albæ quomodo cōdiatur
Oleæ albæ quēadmodum condiantur
anteq̄

anteq̄ nigre fiant contundātur, aut lineatim
ab imo ad summū discindātur osse tenuis,
& in aquā deſciantur. crebro aquā mutant
deinde ubi ſatis erūt maceratæ exprimātur
& in acetum conſciantur, ſalis quātum uis
debitur ſatis addatur. Fœniculi pariter ſur-
culi ibidem condantur, ita exorca cū uti-
uoles depromito.

Pro iſchiacis.

Vnum ad iſchiacos ſic facito. de iunipo
materiā ſempedē crāſſā cōcidito minutum
eā ſeruefacito cum cōgio uini ueteris ubi re-
frixerit in lagœnā confundito. poſtea eo uti-
tor. uini cyathum mæ ieiunis dato pderit

Ad intertriginem remedia

Intertrigini remedium cum uiam ibis abs
ſinthij pontici ſurculum ſub anulo habeto.

Quæadmodum ex uino uapido
acetum fiat

In ſeſtarios duodequingenta fermēti
librā, ſici aridæ pondo quadrātem, ſalis ſeſ-
ſtarium. hæc ſubtrita cum quartario mellis
aceto diluito, atq; ita in prædictā menſurā
adijcto. Quidā ordeï toſti ſeſtarios quatuor
& nuceſ ardenteſ iuglandeſ quadragin-
ta, et menthæ uiridis pondo ſelibrā in eadē
menſurā adijciunt quidam ferri maſſaſ ex-
urunt, ita ut ignis ſpeciem habeant eaſq; in
F 3 eādē

eādem mensurā dimittunt. tum etiā exēptis
nucleis ipsas nuces pineas uacuas numero
quinq; uel sex incendunt, & ardenes eodē
dimittunt, alij nucibus sapineis ardentibus
idem faciunt, quidā aquam modo recētem
ingerunt & acerrimum sit acetum, idq; nos
etiā experti sumus.

Oxygala quomodo fiat.
Oxygalā sic facito ollam nouā sumito.
eamq; iuxta fundum terebrato. deinde ca-
uum quem feceris obturato furculo, & lac-
te ouillo q̄ recētissimo uas repleto eoq; ad-
ijcito uiridium condimētorum fasciculos
origani, menthæ. cæpæ, coriandri has her-
bas ita i lacte demittito, ut ligamina earum
extent. Post diem quintum furculum quo
cauum obturaueras eximito, et serum emit-
tito, cum deinde lac cœperit manare eodē
furculo cauum obturato intermissoq; tri-
duo, ita ut dictum est serum emittito, & fas-
ciculos condimētorum exemptos adijcito
de super lac distringito, concisiq; sectiui por-
ri quantum uidebitur adijcito & permisce-
tito. mox intermisso biduo rurſus serum emit-
tito. cauumq; obturato et salis triti quātum
satis erit adijcito & misceto, opculo deinde
imposito oblinito, nec ante apueris ollam
¶

quod usus exegerit. De aceto ficulneo faciēdo.

Sunt ficus uirides quae maturissimae legēde
uicque & si iam pluuiae inceserunt, ut propter
imbres in terrā deciderint quae cum sublecta
sunt in doliū, uel in amphoras condiuntur
ibi que sinuntur fermentari, deinde cum exacue
runt & remiserunt liquorem, quicquid est
aceti diligenter coletur, & in uasa picata bene
solida diffundatur. hoc primae notae acerrimi
aceti usum praebet, nec unquam situm, aut mus
torem contrahit si non humido loco pos
tum est. sunt qui copiae studentes aquam ficis
permisceant, & subinde maturissimas ficus
recentes adiciant, & patiantur in eo iure ta
bescere donec satis acris aceti sapor fiat po
stea in iuncea siccis, uel sparteis saccis per
colant, liquatumque acetum inferuefaciunt.
dum spumam, & omnem, spurciam exim
ant torridum salis aliquid adiciunt quae
res prohibet uermiculos, aliaue in nasci ani
malia.

Si quod animal in mustum de
ciderit remedium.

Si quod animal in mustum ceciderit & in
terierit serpens, aut mus. forex uel ne mali os
doris uinum faciat, ita ut repertum corpus
fuerit id igne adoleatur cinisque eius in uas quod
ceciderat frigidus infundatur, atque rutabulo

ligneo permisceatur. ea res erit remedio.

Vinum ex marubio.

Vinum marrubij multi utile putant ad omnia intestina uitia, et maxime ad tussim. Cum uindemiā facies marrubij caules teneros maxime de locis incultis & macris legito eosq; in sole siccato. deinde fasciculos siccato & palma, aut iunco ligato, & in uas uinariū mittito, ita ut uinculum extet. In musti dulcis sestarios. cc. marrubij libras. 8. adjicito, ut simul cū musto deferuescat. Postea eximito marrubiū & purgatum uinū diligenter operculo obturato, ac picato, ex saluia quoq; eodem modo uinum feceris quo neruorum fumus noxius ex uino amoueat. eodem modo uinū absinthiten nominatū, eodem modo delphinitem.

De norma familiæ iterum.

Quæ censuimus de uictu admonēdi causa esse recensenda hæc fuere, ut œconomicę partes ostenderemus, nec enim ad rem familiarem pertinentia sicut ne quidem in alio quocūq; cognitionis genere a me tradicuncta possunt, & si possint non ausim polliceri, nam & qui hanc unam rem tradere aggressi sunt familiarem in quam multa se quoq; omittere. quæ possint alij excogitare dixerunt, quare id nobis multo minus prosequi

prosequi licuit longiusq; tractare qui satis
ducimus, tã mirificæ supellectilis, q̃ dei mas-
ximi optimi munere adepti sumus, faciem
quandã ostendere, quod si nãcisci aliquates
nus potuere non parum multa a deo rerũ
omnium opifice me consecutũ esse arbitra-
bor. Reliquũ igitur nunc est, ut iam familiæ
normam attingamus, quam certe primum
cunctis elegantibus moribus qui dixerẽ or-
natam esse oportere falsi non sunt, ut huma-
num omne genus esse decet, deinde ut fami-
liæ sunt gradus, ita sua quisq; nosse munia
easq; mature obeunda debet in qua re potẽ-
tissima est domini ratio consideranda, e cus-
ius nutu totam pendere oportet familiã.

De officio patrisfamilias.

Patrisfamilias officium, ac munus erit pri-
mum, ut familiam suam in officio cõineat
& dicto suo habeat audientem. deinde si li-
beros habet eos elegantibus morib; institui-
at, postea perspecto singulorum ingenio. ut
eorum ipsiusq; facultas postularit bonis ar-
tibus erudiat. has siquidem equius fuerit, at-
q; cõmodius patri liberis relinquere heres-
ditarias opes, q̃ ingentem pecuniã, quæ uis-
itj potius q̃ probitatis fere ministra est licen-
F s riam

tiam inertiamque secum aduehens iuuentute
ad uoluptates allicit improbasque cogitatio
nes, admonendā ne uenustati credat quā æ
gritudo deformabit, aut temporis longitu
do cōsumet. ne membrorū firmitudine sibi
blandiatur, quæ citra uirtutes frequentissimè
damna infligit insignia, & mentes insci
tiæ obruit caligine, Cum uirtus integra sit
possessio nulli fortunæ turbini obnoxia, in
mente auctior locupletiorque euadens, sola
nobiscum pernoctatur, peregrinatur, non
cōsumitur unquam, sed ad mortem usque perdurat
deinde sola nos comitatur. opibus longe po
tior, nobilitate multo præstantior, quæ factu
impossibilia uideantur possit efficere, quæ
imperitiæ multitudini horrenda sint fiducia
plena sustinens pigritiam, uituperationē, la
borem laudem esse existimans, quod facile
clarissimorum uirorum exemplis est uide
re qui se totos laboribus dediderunt. alij quo
dē ut ex liberalibus disciplinis. alij ex re mi
litari. alij ex alijs munijs id genus gloriam
apud posteros sibi propagarēt. In hęc ergo
uiam paterfamilias liberos perducatur suos,
qua laude insignes poterunt etiam non mō
sibi relicta tueri, sed multo plura adijcere.
his uirtutibus nisi filios instituerit mirādū
non fuerit, si tam rem, quam fidem perdidit,
nec

nec ullum uitæ pretiū consequantur. Cæte-
rum quoniam uirorum suum est quæ foris
tractetur administrare. Mulierum uero quæ
domi, ut uiri patrisq; familias erit exerceri
foris aut p̄ republica, aut domestica, ut mer-
cimonijs alijsq; eiusmodi ita matris familias
erit diligentem suam impendere operā, quæ
sint intra parietes administrāda, flagrabitq;
mulier diligentis emulatione magno studio
uiri negotia cura sua maiora, atq; meliora
reddere, & quia partis opibus æque fuit o-
pus memoria & diligentia, non minorem
fœminæ, q̄ uiro earū rerum tribuit natura
possessionem, & quoniam simplex ingeniū
non omnes res commodas poterat ample-
cti, idcirco alterum alterius uoluit indigere
quoniam quod alteri deest præsto plærūq;
est alteri, ut seruis pater familias ita ancillis
mater familias suum præscribat munus. uil-
lici officia inquit Cato, quæ sunt, quæ do-
minus præcipit ea omnia quæ in fundo fi-
eri oportet quæq; emi parariq; oportet quo-
modo quæ cibaria dari familiæ oportet ea-
dem uti curet faciatq; moneo. domo quæ
dicit audiens sit, idem ceteros scilicet seruos
facere oportet. dein uillicq; ait officia. si eam
tibi inquit dederit dominus uxorem ea esto
contentus, ea te metuat, facito ne nimium
luxuriosa

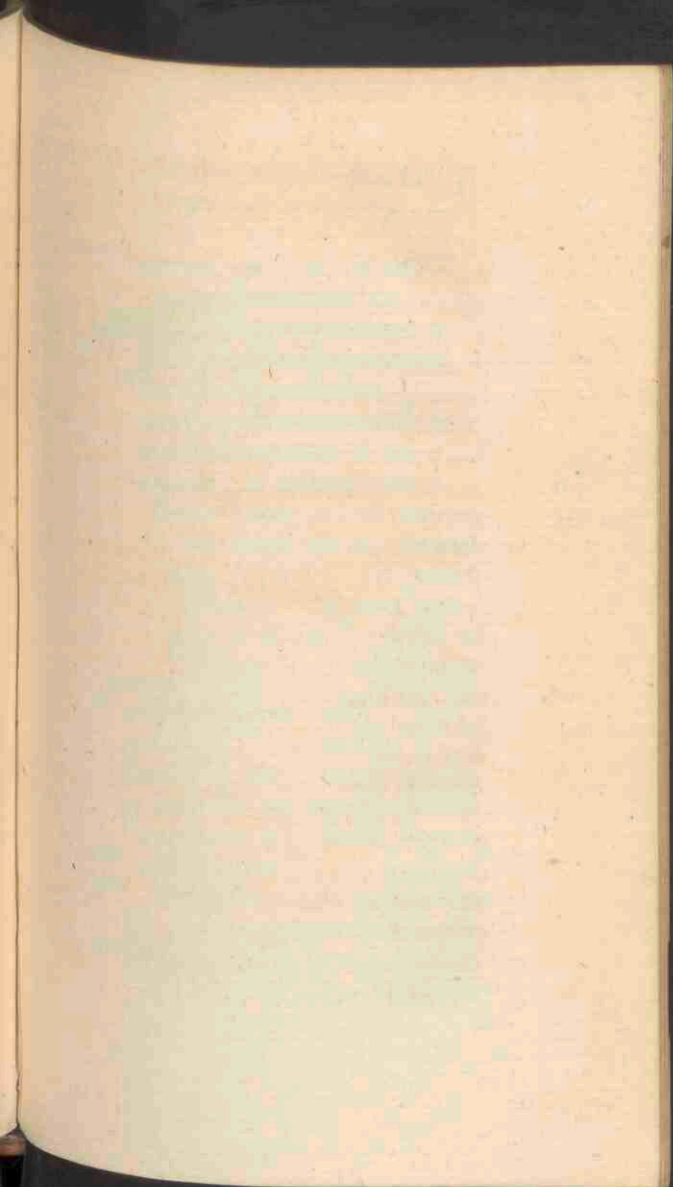
luxuriosa fiet. uicinas aliasq; mulieres q̄ mi-
nimum utatur neue ad domū, neue ad se-
recipiat. ad cœnam ne quo eat, neue ambu-
latrix fiet, uillā cōuersam mundāq; habeat
focum purum conuersum quotidie priusq;
cubitū eat habeat. Cibum tibi & familię cu-
ret ubi coctum habeat. gallinas multas, & o-
ua uti habeat. Fœtus quoq; arborū, ut con-
ditos habeat admonet, sed eadem uel paria
suas ancillas urbana materfamilias cōmo-
nebit, alia et ut lanā carpere. pensa sua face-
re, suere, intertexere aurū argentumq; filia-
familias sciant, uestimenta purgare que usui
minus idonea redduntur cōmaculata. nā
quemadmodum membranis oleo perfusis
ita accurri solet osse cruris arietini uertecis
niue exusto in pulueremq; confuso, si in locū
cum oleo perfusum cum cinerem spargas
& pilam ferream marmoreāue, uel ex alia
dura materia calefactā superinducas oleum
exugetur. ita ex panno si fursures ex quib;
farinam omnem excusseris superinducas, is
de pilla calefacias quam memorauimus, ut
lixiuio postea pannus abluat olei nulla ma-
cula apparebit si ex auro uel argento phry-
gionis opera intertexto demere pariter ma-
culas uolueris aquā cocti ciceris albi cū fa-
ba fræsa leniter in locum perfusum oleo dis-
stillato

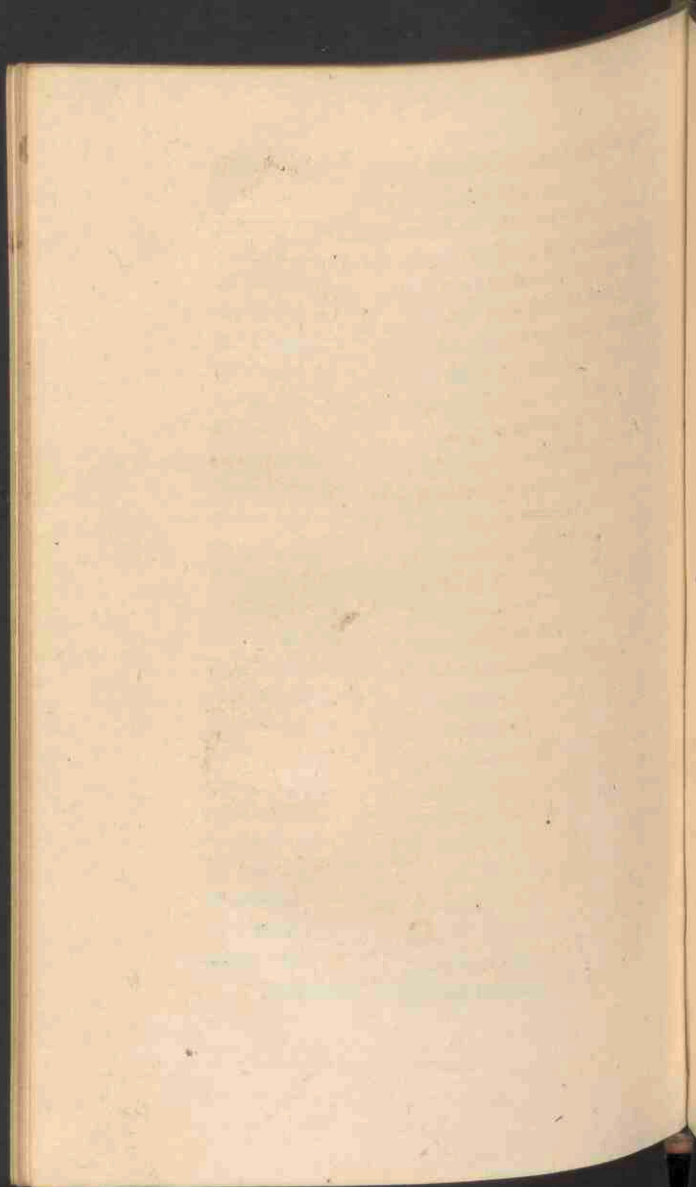
distillato inde ibidem oui vitellum p̄fricato
deniq; suis dentem superinducito ita subuē
tum omnib⁹ esse facile intelliges. talia ergo
mater familias norit ac procuret.

Quid seruis præbendum.

Interrogatus Cato quid in re familiari
primum foret: respondet familiam pascere
quid secundum. bene pascere, quid tertium
bene uestire, quid autem sc̄nerari, quid in
quit ille hominem occidere. itaq; maiores
iquit nostri hoc sic habuere, & ita in legib⁹
posuere furem dupli condēnari. sc̄neratoꝝ
rem quadrupli, quanto peiorem ciuem exi
stimarint sc̄neratorē, q̄ furem hinc licet exi
stimare. Absit ergo a patrefamilias sc̄nus.
Sit ergo primum familiæ mensa necessaria
minime sumptuosa, minime luxuriosa lux⁹
inertiam gignit, nec aliñ studetur rei, q̄ ueter
distendatur. nequid tamen fami sitiq; desit
explendæ, ut frugalitas ubiq; custodiatur.
ebrietas & crapula deuitetur assuescat non
in alto plumarū sinu sepeliri, sed aut in stras
mento, aut in centonib⁹ ita uegetior ad cū
cta munia exurget obeunda. Mollicies in
quam omnis arcenda est, & labori inuigil
andum est, tunicas lineas, quas ueteres sus
buculas dixere plures habeant singuli pers
mutandi causa, ne dum sordescunt triste

triste suggerāt serui ministeriū, et suos singu-
li cētones, sua sagula, suas togas, & uitandæ
pluuie causa pœnulas, ul' saltē cucullioes, ut
quorūdā moris ē capitisue, tā āpla tegmīa,
ut sūgino, more capite se totos tegāt, atq; ar-
deliūculos. alto pone, cū suis pedurnis mu-
niāt pedes a frigore ab aq̄ cōuestiāt a pedis
b⁹ crura ad coxēdicē usq; ligulis subligenē
ne facile defluāt, neue etiā ptes ullę turpiter
ostēdāt. sermonis uſ etia p iocū oīs a cūcta fa-
milia absit turpitudō. Corrūpūt siqdē ut re-
cte admoneri solet mores bonos, colloquia
mala. absit mēdaciū nā q̄ mētū uult fallere,
at q̄ studio fallēdi iūigilat is p ditor Maledic-
ētia oīs elimināda, nuiū aliquor; p iocū oīs
attestatio ip̄ba, dominor; i seruos castigatio
sit, sed absit īmanitas nimiaq; atrocitas, qd̄
polliceat ratū sit. eijciat e familia cōfesti Dei
et numiis cuiusuis cōtēptor, aut seuerissime
puniat ne pniciosa ea ioleſcat cōsuetudo, ne
sit tamē patrisfāilias morosa cōsuetudo, sed
lenis, ut demum honestatis studiosiss: ma pa-
trisfamilias legibus rota obtēpet familia, ne
cōtēp⁹ ull⁹ insurgat, facilis et obui⁹ cunctis
sit dominus, sed bonos magis amplectat &
frugales uirtutisq; studiosos, ac familię qdē
norma haēt⁹ cunq; hic liber satis hēat libe-
teraz; reliqua sequēs uolumen amplectetur
quod rem rusticam cōmoneat.

PAVLVS ÆGINATA DE CIBORVM
FACVLTATIBVS.

Consequens est ut de ciborum
facultatibus sermonē, qui salu-
brium quoq; præceptorū pars
est, prædictis subnectamus, si
prius q̄ particulatim ipsos p̄-
sequamur, pauca quedam præmiserimus,
quippe oportet, si quicq; aliud ciborum nos-
se facultates. Igitur cibi quibus extenuandi
uis est, meatus aperit, humores ob nimium
lentorem adherentes abstergūt, crassos inci-
dunt & attenuant. Quod si diutius quis eis
utatur, serosas, biliosasq; cumulabit supflui-
itates. Atq; si adhuc abundantius ingerant
melancholicum sanguinem constituūt, quā-
obrem assiduus ipsorū usus fugiendus est,
maxime quibus biliosa fuerit natura. his ue-
ro dūtaxat cōgruunt, quibus pituita & cru-
dus, & uiscidus, atq; crassus humor cumula-
tus est. Qui uero cibi impinguādi uim ob-
tinent, ij firmū præbent alimentum, atq; si in
uentriculo iecoreq; probe concoquantur,
bonū sanguinem generant, ad lienem & ie-
cur obstruunt. Horū uero ipsorū, alij crassio-
res humores dumtaxat faciunt, ut lens, alij
G uiscosos,

viscosos, ut malus, Alij et crassos et uiscidos
ut quibus testa pro tegmine est. Igitur uicē
extenuans ad bonam ualitudinem tuendā
multo tutior est eo qui crassitudinē inducit.
At quia exiguū alimentum præbet, nihil uī
firmitudinis uel roboris, corpi præstat. Itaq;
ubi indigentia aliquem pressit, cibis i quo
plurimum alimenti est, modice exhibendū
est, sed præcipue illis citra noxā datur, q̄ ex
exercitationi operam dant, & qui quantum
libuerit dormiunt. Quicūq; uero ante cibū
exercitari nō possunt, alimenta que crassos
succos faciūt, fugere debent. At neq; i ocio
degētes huiuscemodi cibos admittāt. Porro
ut perpetuū ociū bonæ ualitudini maxime
aduersatur, ita mediocris morus sūmo præ
sidio est. Mediæ uero materię alimēta oīm
præstantissima sunt, utpote que mediocris
substantiæ sanguinē produciunt, atq; ut hu
iuscemodi edulia corporibus nostris cōmo
dissime sunt, ita uiciosum succū generantia,
maxime noxia, sēperq; fugienda sunt. Sum
mopere uero uitanda est alimentorū uarie
tates. nam quæ sic ingeruntur cōtioni res
sistunt.

De oleribus.

Lactuca manifeste refrigerat et humectat
atq;

atq; iccirco somnū quoq; allicit. Vt uero
ex oleribus ipsa maxime nutriendi uim ha
bet, ita optimi succi sanguinem facit. Intu
bus refrigerandi, humectandiq; obtinet. at
lactuca inferiorem. Malua refrigerat quidē
sed obscure, magis uero humectat, atq; ob
uiscositatem aluum ducit. Beta abstergēs
do aluum mouet, uñ si crebro edatur, stō
machū uellicat, atq; iecur, & lienem obstru
it. Brassica, bis quidem cocta cōmestiq; uēs
trem cohibet, si uero semel, neq; admodum
coquatur, atq; ex oleo & garo aut sale edat
ducit potius aluum, quemadmodū ius eis
purgandi potestate lentium cremore prestā
tius est. At manifestius magisq; uentrē mol
lit marina brassica, nam & salia & sub amas
tula ē. quapropter auronī quoq; subdu
cendi aluum potestas est, eo q; plurima sal
gine precipitat. Brassica uero stomacho ma
gis conuenit utpote quæ mediocrem obti
net astringendi uim. ac lac quoq; & genita
le semen producit. Blitū & atriplex humo
re quidem abundant, sed exiguum alimētū
præbent. Omnia aculeata ut cardus & fusc
agrestis, atq; alia huiuscemodi, stomacho
idonea sunt, excepta cinara, quæ & dura est
mali succi. ideoq; cocta cum oleo & garo et
coriandro, exhibenda est Apīū, hipposelinō

tion, smyrniū, urinæ ciendæ facultatem hñt,
sed smyrniū & magis odoratum & acre est
& urinā & menstrua mouet. Apia uero sua
uiora sunt, ideoq; stomacho aptiora.
Eruca calida est, et genitale semen producit
uñ & libidinem excitat, atq; capitis eam do-
loris spēm, quam cephalæā uocant. Nas-
turcium, ocymū, sinapi, calida sunt & acria
et præcipue nasturcium, sunt uero coctu dif-
ficilia, stomacho inepta, & mali succi. Vr-
tica tenuib⁹ constat partibus, aluum ducit
atq; exiguum alimentum præbet. Gingidi-
on simile scandici est, haud parum stringētis
amarulentæq; qualiratis habens, stomacho
aptum, ut fastidiosus quoq; idoneum sit ex
aceto mansum, sed corp⁹ parum alit. Quæ
uero siluestria olera uocantur, ad uiciosorū
humorum gñatōem nihil reliqui faciunt.
Capparis & appetentiam excitat, & iecoris
lieniscq; obstructiōes soluit, ac pituitā educit
sumenda uero est in prima mensa uel ex o-
xymelle, uel ex oleo & aceto.

De cymarum natura.

Blitorum, lactucarum, atriplicis, malux,
betę, planta quidem humida est. Cyma ꝑo-
arida. Rapa, sinapi, radícula, nasturciū, pyre-
trum, brassica, aliaq; calida, plantā quidem
aridā hñt, cymā uero humidā. Fruticosarū
uero

uero plantarum cymæ, & quæ in paludib⁹
& quæ in ortis nascuntur, item quæ a brys
onia decerpuntur, stomacho quidem aptæ
sunt, & urinam mouent, exiguū uero alis
mētū p̄bēt, q̄ si p̄be coquāt, magis q̄ q̄ ab o
leribus sumuntur alunt, similiter de chama
daphnes cyma sentiendū est,

De radicib⁹ quæ cibi rationē obtinēt.

Bunias quidem & rapa. si bis coquātur,
haud minus reliquis oleribus alunt, sed si iu
giter assumantur, crassum humorem cōciliā
ant. Bulbi astringunt, abstergunt, appeten
tiam excitant, stomacho robur addunt, &
uiscosos ex thorace humores educunt. q̄ si
bis coquantur, plus quidem alimenti p̄stāt,
sed nihil educunt, nam quod amarum in ip
sis est, ita abiicitur. Præterea si crebro quis
eis utatur, genitale semen augent, & uenerē
impedio excitant, flatus quoq̄ faciunt &
tormina. At ex garo & oleo sumpti, suauissi
mi sunt, & boni alimenti, atq̄ coctū faciles.
Pastinacę, dauci, siferis, radices, rapis minus
alunt, sunt uero calide odoratęq̄ atq̄ urinā
mouent, abulentibus uero & coctū difficil
les sunt, & uiciatos humores pariunt p̄ cōi
ratione. Agrestis pastinaca a nōnullis dau
cus appellatur, & maiorem citandæ urinæ
ui habet. Radicula attēuatorię, calfactorięq̄

facultatis est, sed ante alios cibos ex oleo & garo ducendæ alui gratia sumenda est, post cibū autem nequaquā. Cēpa, aliū porrus ampeloprasion, eo quod acri sunt potentia, corpus calfaciunt, atque crassos in ipso humores attenuant & incidunt, & his quidem præstāt paulum, incocta uero nihil alimenti præstāt. At uero allium opilationes soluit, & discutiendi magis uim obtinet. Ampeloprasia autem utpote agrestia sicciora sunt. Porro in uniuersum omnia cruda olera, coctis peioris succi sunt magisque superfluo humore abundant. Quæ uero uel muria, uel oxyhalme condita reponuntur, stomacho aptiora sunt, & appetentiā magis mouent, ac crudos humores incidunt, sed coctu difficilia sunt, & si quis eis abutitur, malos succos producit.

De tuberibus.

Tuberū succus etsi nullā notatū dignā qualitatem præ se ferat, frigidus tamen est, crassusque. Fungi & frigidi sunt, & pituitosi, & mali succi. Ex his boleti, innocetiores sunt, & manifeste qualitatis expertes si recte coquantur, deinde ammanitæ ab his secundum locum obtinent, ab alijs uero fungis abstinere oportet. quippe cum multi ex ipsis læti ferri sint, ac ipsi quoque boleti, nisi percocti edantur, præsens periculū sæpenumero minant.

De

De frumentaceis.

Ex eis quæ frumentacea appellantur.

Chōdrus mensis conuenit, & uiscosum hu morem parit, at qui ablutus uiciosus ē, eo q̄ facile crassus euadit, atq; icōctus p̄manet Melior uero est succus ipsius, si totus ui. pri sana probe coquatur. Alica in reliquis q̄dē

Chondro haud absimilis est, sed magis aluum suppressit. Triticum elixū quidem cōctū difficile est, & inflat. ubi uero cōcoctū est, ualentissimā præbet alimoniam. At in panem redactū, inflandi uim, & cōctōnis difficultatem deponit, utpote fermento, sas

leq; participās. Siligineus panis, quē silignis ten gr̄ci uocant, omni alio magis alit, Mox

σιλιγιτης ἄρτος, filis gineus panis.

Sordidus āt. i. fursureus, minus quidem alit sed magis per uentrem descendit. Amylus panis exiguū alimētū præbet, quēadmodū & lotus. Hordea refrigerandi, abstergens

dicq; uim obtinent cum uero ad modū pu sane coquunt, humectant, fricta uero uti po lentis sit, desiccant. Polenta per estatē añ balneum ex aqua potui data, siti medetur.

Hordeaceus panis imbecillior est & exigui alimenti. Maza cōctū difficilis est, & magis hordeaceis panibus inflat, cui si mel quoq;

accesserit, aluum mouet. Bromus, calidus est, & exigui alimenti. Milium, & panicū, frigida sunt & sicca, atq; parum alunt, & uētrē cohibent, in totū uero milliū præstātius est panico. Oryza coctū difficilis est, parū alit, & uentrem astringit. Prisana sic coquitur uni eius parti, aquæ quindécim, atq; paulū olei adiūce, ac post ebullitionem acerū quoq;. Cum uero exacte iam cocta fuerit, salem tenuem. Sunt qui porrū quoq; atq; anetū addāt. Cæterū Bromus & Chōdrus, haud aliter q̄ prisana præparant.

De leguminibus.

Ex leguminibus, lens quidem mali succi est, & atram bilem parit, uentrem astringit, maxime bis cocta, decoctū uero ipsius cum oleo & garo potui datum, aluum mouet. At quia flatū parit uel satureia, uel pulegiū adiūciendū est. Fabæ lenes sunt, & inflant ac abstergunt. ac ægyptia faba & calidior ē nostra & superfluitates plures relinquit. Pisum molle quidē est, atq; non adeo inflat.

Cicera inflant, abstergunt, genitale semen augent, uenerem stimulant, calculum terūt, Ac fricta flatum quidem amittunt, sed difficulter cōcoquantur. Lupina sunt coctū difficilia, haud facile transmittunt, & succum crudum pariunt. Fœnum græcum ante cibū

cibum assumptū & calefacit & aluū soluit.
Cicerē faseliq; si macerentur donec radices
proueniant, atq; ex garo ante cibum sumāt
uentrem subducunt. atq; magis q̄; fœnum
græcum alunt. Faseli tamen, q̄; & siliquæ
appellantur, si integri cum siliquis, uiridesq;
ingerantur plures superfluitates cumulant

De temporarijs fructibus

Cucurbita refrigerat, humectatq; atq; aluū
mouet, sed paulū alimenti præbet.
Pepon, in totū & mali succi est, & frigidus
humidusq; ac uomitionem mouet, q̄; si nō
concoquatur, cholera inducit, eius semē
urinam ciet, calculos renū cōterit, & in totū
uehementer abstergit. Melopepon, omnia
quæ de pepone dicta sunt, imbecilliora ob-
tinet. Cucumis min⁹ quidem pepone refris-
gerat humectatq; sed uehementius urinam
ciet, & uix concoquitur, quod etsi cōsequi-
tur, mali tamen succi est. Atq; in sūma oēs
autūnales fructus, refrigerant, et humectant
& sunt exigui alimenti, & mali succi.

De arborū fructibus.

Ficus & uuæ inter omnes fructus autū-
nales præcipuū honorem obtinent, utpote
quorum succus, & minore uicio præcipat, et
magis alit. At ficus uuis sūt succi multo me-
lioris atq; magis alunt. aluum mouēt, urinā
G 5 cient,

cient, renes purgant, maxime quæ fuerint
admodum maturæ. Similiter & caricæ, flas-
tum tamen & improbū sanguinem faciunt
atq; iccirco, si i crebro usi fuerint, pediculos
pariunt. Vuç retentæ quidē non cōcoquunt
& malum succum reddunt, per aluū uero
deiectæ, moderatiores euadunt. Vuç passæ
calidiores sunt, stomachoq; aptiores, atq; re-
liquis uuis magis alunt, sed minus aluū so-
luūt. Mora uehemēter humectāt, mediocri-
terq; refrigerāt, atq; in prima mēsa assūpta,
uentrem molliunt, haud quāq; stomacho a-
liena, sed parum alunt. Ex ceralijs dulciora
quidem, aluum citant, at stomacho noxia
sunt. Acerba uero ut stomachum magis so-
lātur, ita minus molliunt aluum. Atq; eadē
ratio tum in uuis & moris, tum in alijs mul-
tis obseruatur. In totum uero, astringentia
siue edantur, siue bibantur ante alium cibū
aluum cohibēt. Quibus uero uenter ob im-
becillitatē nihil deijcit, ij aliquid quod molli-
liendi facultatē habeat, ueluti olera, aut pis-
ces, aut aliud huiuscemodi premittere debēt
deinde astringentia sumere, quæ aluum ro-
borantia, deorsum impellant. atq; ad seques-
tionem excitent. Nux pini, boni crassiq; suc-
ci est, atq; esui apta, sed non facile cōcoquit
Persica mali succi sunt, acescuntq; & facile
corrumpunt

corrumpuntur, ideoque in primis sunt exhibenda, ut & protinus deiciantur. neque propter moram in uentriculo corrumpant. Præcocia uero & rhodacina, & armenia, persicis meliora sunt, neque enim acefcunt, neque similiter corrumpuntur, ac sunt etiam delectabiliora. Pomorum, suauia quidem reliquis sunt calidiora, & facile transmittunt, præcipue si uel assentur, uel elixentur. Acida autem ut frigidiora sunt, ita humores in uentriculo magis incidunt. Aut austeram, stomacho quidem robur afferunt & uentrem cohibent, sed maxime cydonia. Eiusdem potestatis sunt piram maiora atque matura, sed plus alimenti præbent. Mala punica refrigerant, aluntque parum. Mespila, sorbaque, magis astringunt, ideoque fluenti aluo idonea sunt. Palmæ, nisi admodum pingues fuerint, stomacho quidem conueniunt, sed aluum supprimunt, atque crassos uiscososque humores pariunt, et capitis dolorem inducunt. Ex oliuis druppæ quidem, stomacho alienæ sunt, & crassi succi. Colymbades uero & quæ in muria seruatæ sunt, in prima mensa assumptæ, appetentiam augent, aluum citant, atque id magis, si uel aceto, uel oxymelle condiantur. Nux iuglans, auellanis minus alimenti præbet, sed stomacho magis conuenit. Noces recentiores humidæ sunt,
atque

atq; aluum mouent. aridæ uero. si in aqua
maceratæ ab interno putamine mundentur,
haud minorē uiridibus habent efficaciam.
Amygdalæ, incidendi attenuandiq; uim ha-
bent, unde & uiscera & thoracem purgant,
maxime uero amaræ. Pistacia haud diffi-
mili sunt potestate, sed in leuanda iecinoris
obstructione, sunt præstantiora Damascena
ante cibum sumpta, siue cruda, siue ex mul-
so cocta, aluum soluunt. Syriaca haud facile
concoquuntur, stomacho aliena sunt, & le-
uis alimenti. Siliquæ concoctioni renitun-
tur, uentrem astringunt, & sunt mali succi.
Sycomora, manifeste refrigerant humectant.
q; Citrei mali externa pars acris est, quæ uo-
ueluti carnis spem præsert, licet elui sit ido-
nea, uix tamen cōcoquitur, id uero quod in
tus cōtinetur, siue acidum, siue aqueū fuerit
uehementer infrigidat. Glandes frumentas
ciles & crassi succi sunt, atq; tarde transmitti-
tuntur. Castaneæ omni ex parte glādibus
sunt meliores.

De animalibūs, & primo de uo-
latilibus.

Imbecillius alimentum præbent aues, q;
quadrupes, præsertim q; sues, sed conco-
ctu facilius, maxime perdix, attagena, colū-
binus

binus pullo, gallinæ, phasianæ. At ex turdis
merulis, paruis passeribus in gñe pyrgitæ
quoq; sunt, solidius alimentū est, idq; magis
ex turture, palumbo, anate, sed multo duri
us & coctu difficilius, atq; febris fere refertū
ex pauone accipiūt. Anseris uero & strutor
chameli caro, omnibus quas diximus, plus
res relinquit superfluitates, difficilius cōco-
quitur, demptis alis, quæ succi bonitate cæs-
teris auibus haud inferiores sunt. Grues fis-
bris plenum durūq; alimentū præbent. In-
totum uero iuniores aues ūeteribus sunt hu-
midiores, coctu faciliores, alimenti ualentis-
oris, atq; per aluum facilius deſciuntur. Si-
mili discrimine elixæ assis, & in sartagine fri-
ctis distinguntur, Item quæ in aridis locis, mō-
tibusq; degūt, palustribus minus redundāt.

De ouis.

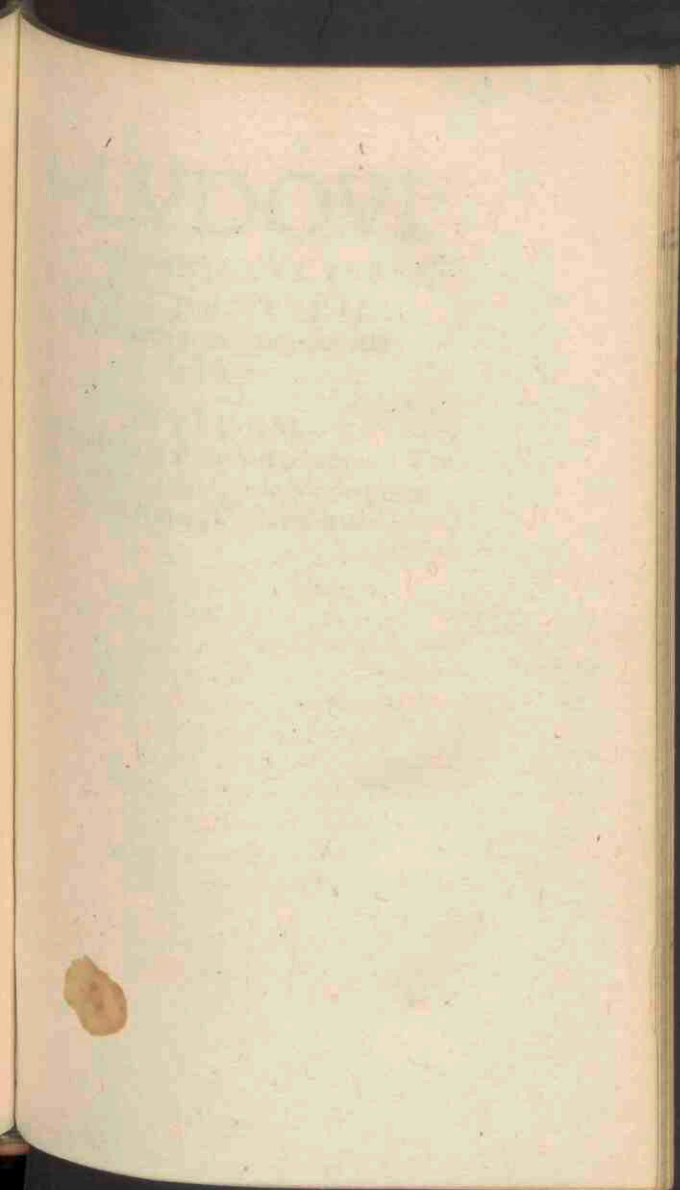
Gallinarū, phasianarūq; oua, omnium or-
ptima sunt, Anserum uero & struthocame-
lorum inūtilia. Multo autem præstantiora
sunt recentia ueteribus, atq; ut magis alunt
tremencia, ita forbilia melius descendūt, ac
gutturis asperitates leniunt. Reliqua omnia
coctu difficilia sunt, & uix transmittuntur ex
cepis suffocatis, quæ quidē cruda ex garo,
uino, & oleo diluta in diplomate modice
inspissantur, sic enim & boni succi, & coctu
facilia

facilia redduntur. fricta autem in sartagine
omnium pessima sunt.

De pedestribus animalibus.
Ex quadrupedibus. suillæ carnes omnium
aliorum edulioræ ualentissimi sunt generis,
quippe quæ & sapore et odore familiarem
quandam proprietatē ad humana corpora
referunt. ut a nonnullis qui imprudētes, car
nes humanas degustauerunt, depræhensum
est. alimentum uero quod ex ipsis cōtrahit,
& glutinosum est, & haud facile dissipatur.
Ouilla caro superfluitatibus redundat, ma
liq; succi est. Capræ nutrimentū præbent
acre & mali succi, pessimū uero hirci. quip
pe q; non solum mali succi est, uerū etiam
coctiōni resistit. Bubula caro atram bilem
parit Lepores crassi succi sunt, sed in hoc a
bobus & ouibus uincuntur. Cerui durā
coctūq; difficilem præbent alimoniam.

In summa uero recentiora omnia uer
teribus humidiora, molliora, et co
ctu faciliora sunt. Similiter castreas
ta, ijs quibus integri adhuc
testiculi sūt, atq; corpora
lenta gracilibus.

Argentine per Henricum Sybold,
Mense Augusto

A 1853976